

ÚJ MAGYARORSZÁG
VIDÉKFEJLESZTÉSI PROGRAM
2007-2013

Európai Mezőgazdasági Vidékfejlesztési Alap:
a vidéki területekbe beruházó Európa

A Derecske-konyári gyeppek (HUHN20009) kiemelt jelentőségű természetmegőrzési terület fenntartási terve

Debrecen
2014

Ügyfél

Hortobágyi Nemzeti Park Igazgatóság

Együttműködő partnerek

BioAqua Pro Környezetvédelmi Szolgáltató és Tanácsadó Kft.

Nimfea Természetvédelmi Egyesület

Trollius Europaeus Természetvédelmi Szolgáltató Betéti Társaság

Vezető szakmai koordinátor

Dr. Magura Tibor

Szakmai koordinátor

Dr. Juhász Péter

Lesku Balázs

Olajos Péter

Vezető természettudományi szakértő

Dr. Müller Zoltán

Vezető agrárgazdálkodási szakértő

Tóth Sándor

Közreműködő szakértők

Juhász Krisztina

Dr. Forgács Zoltán

Mazsu István

Simay Gábor

Molnár Géza

Mizsei Edvárd

Dr. Gulyás Gergely

Hódör István

Dr. Sum Szabolcs

Dr. Vácsi Olivér

Sallai R. Benedek

Csipkés Roland

Ez a dokumentáció a szerzői jogról szóló 1999. évi LXXVI. törvény értelmében szerzői jogvédelem alatt áll. A dokumentáció nyilvános, a megfelelő hivatkozások mellett szabadon felhasználható és terjeszthető!

Tartalomjegyzék

I. Natura 2000 fenntartási terv	5
1. A terület azonosító adatai	6
1.1. Név	6
1.2. Azonosító kód.....	6
1.3. Kiterjedés	6
1.4. A kijelölés alapjául szolgáló fajok és/vagy élőhelyek.....	6
1.5. Érintett települések.....	6
1.6. Egyéb védettségi kategóriák	6
1.7. Tervezési és egyéb előírások	7
2. Veszélyeztető tényezők.....	9
3. Kezelési feladatok meghatározása.....	11
3.1. Természetvédelmi célkitűzés, a terület rendeltetése	11
3.2. Kezelési javaslatok.....	11
3.2.1.Élőhelyek kezelése (Kezelési egységek – KE).....	11
3.2.2.Élőhely-rekonstrukció és élőhelyfejlesztés.....	25
3.2.3.Fajvédelmi intézkedések.....	26
3.2.4.Kutatás, monitorozás	26
3.2.5.Mellékletek	27
3.3. A kezelési javaslatok megvalósításának lehetséges eszközei a jogi háttér és a tulajdonviszonyok függvényében	28
3.3.1.Agrártámogatások	29
3.3.2.Pályázatok.....	32
3.3.3.Egyéb	32
3.4. A terv egyeztetési folyamatának dokumentációja.....	32
3.4.1.Felhasznált kommunikációs eszközök.....	32
3.4.2.A kommunikáció címzettjei	33
3.4.3.Egyeztetés hatósági és területi kezelő szervekkel	34
II. A Natura 2000 fenntartási terv készítését megalapozó dokumentáció.....	37
1. A tervezési terület alapállapot jellemzése	38
1.1. Környezeti adottságok.....	38
1.1.1.Éghajlati adottságok.....	38
1.1.2.Vízrajzi adottságok	38
1.1.3.Talajtani adottságok	38
1.2. Természeti adottságok	38
1.2.1.A tervezési területen előforduló közösségi jelentőségű élőhelyek	41
1.2.2.A tervezési területen előforduló közösségi jelentőségű növényfajok.....	43
1.2.3.A tervezési területen előforduló közösségi jelentőségű állatfajok.....	44
1.2.4.A tervezési területen előforduló egyéb jelentős fajok.....	52
1.3. Területhasználat.....	53
1.3.1.Művelési ág szerinti megoszlás	53
1.3.2.Tulajdoni viszonyok	54
1.3.3.Területhasználat és kezelés	54
2. Felhasznált irodalom.....	59
3. Térképek.....	64

ÚJ MAGYARORSZÁG
VIDÉKFEJLESZTÉSI PROGRAM
2007–2013

Európai Mezőgazdasági Vidékfejlesztési Alap:
a vidéki területekbe beruházó Európa

I. Natura 2000 fenntartási terv

1. A terület azonosító adatai

1.1. Név

Tervezési terület neve:	Derecske-konyári gyepek természetmegőrzési terület (kjTT)	kiemelt	jelentőségű
--------------------------------	--	---------	-------------

1.2. Azonosító kód

Tervezési terület azonosítója:	HUHN20009
---------------------------------------	-----------

1.3. Kiterjedés

Tervezési terület kiterjedése:	3787,9 ha
---------------------------------------	-----------

1.4. A kijelölés alapjául szolgáló fajok és/vagy élőhelyek

1.4.1. Jelölő élőhelyek

- 1530* - Pannon szikes sztyeppék és mocsarak
 - 6250* - Síksági pannon löszgyepek
- *kiemelt jelentőségű jelölő élőhelyek

1.4.2. Jelölő fajok

- kislepke (Cirsium brachycephalum)
- nagy szikibagoly (Gortyna borelii lunata)
- nagy tűzlepke (Lycaena dispar)
- vágó csík (Cobitis taenia)
- réti csík (Misgurnus fossilis)
- szivárványos ökle (Rhodeus sericeus amarus)
- mocsári teknős (Emys orbicularis)
- vidra (Lutra lutra)
- ürge (Spermophilus citellus)

1.5. Érintett települések

Hajdú-Bihar megye: Derecske, Hajdúbagosa, Hosszúpályi, Konyár, Mikepércs, Sáránd, Tépe

A tervezési terület által érintett helyrajzi számok listáját az európai közösségi jelentőségű természetvédelmi rendeltetésű területekkel érintett földterületekről szóló 14/2010. (V. 11.) KvVM rendelet (a továbbiakban: KvVM rendelet) tartalmazza. A Natura 2000 területek által érintett helyrajzi számokat és így a Natura 2000 jogi státuszt is a KvVM rendelet rögzíti, térképi megjelenítéssel is. A jogi jelleg a megosztással keletkező utód helyrajzi számokra is kiterjed.

1.6. Egyéb védeltségi kategóriák

Típus	Kód	Név	Kiterjedés	Védetté nyilvánító jogszabály száma
„Ex lege” szikes tó	HNS058	Nagy-Szik	52,535 ha	1996. LIII. tv. a természet védelméről
„Ex lege”	HNS057	Hármas-határ rész laposa	9,2 ha	1996. LIII. tv. a

Típus	Kód	Név	Kiterjedés	Védetté nyilvánító jog-szabály száma
szikes tó				természet védelméről
„Ex lege” szikes tó	HNS059	Szőlő-lapos	127,35 ha	1996. LIII. tv. a természet védelméről
„Ex lege” szikes tó	HNS076	Gyopáros Kígyós	90,23 ha	1996. LIII. tv. a természet védelméről
„Ex lege” szikes tó	HNS077	Bodzás-rét	52,2 ha	1996. LIII. tv. a természet védelméről
„Ex lege” szikes tó	HNS075	Bodzás határ	51,95 ha	1996. LIII. tv. a természet védelméről
„Ex lege” szikes tó	HNS048	Fényes-tó dűlőrétjei	98,99 ha	1996. LIII. tv. a természet védelméről
„Ex lege” szikes tó	HNS039	Jeges	8,415 ha	1996. LIII. tv. a természet védelméről

A tervezési terület az Országos ökológiai hálózat magterület övezetének (100%) része.

- A terület egy része (1687.87 ha) a Bihari-sík Tájvédelmi Körzettel (kiterjedés: 17 095 ha) átfed (4/1998. (II.20.) KTM rendelet a Bihari-sík TK létesítéséről)

1.7. Tervezési és egyéb előírások

1.7.1. Természetvédelmi kezelési terv

Bihari-sík Tájvédelmi Körzet természetvédelmi kezelési tervének szakmai anyaga 2003-ban került kidolgozásra (jogszámban még nem került kihirdetésre).

1.7.2. Településrendezési eszközök

- Hajdú-Bihar Megyei Önkormányzat közgyűlésének 13/2010.(IX.17.) önkormányzati rendelete Hajdú-Bihar megye területrendezési tervéről

- Derecske Város Önkormányzati Képviselő-testületének 19/2011. (IX.30.) Kt. rendelettel módosított Helyi Építési Szabályzata egységes szerkezetben

- Hajdúbagos Község Önkormányzata Képviselő-testületének 16/2011. (XI.3.) ÖR. rendelete Hajdúbagos Község Szabályozási tervének és Helyi építési Szabályzatának elfogadásáról

- Hosszúpályi Nagyközség Önkormányzati Képviselő-testületének 5/2002. (III.10.) rendeletével jóváhagyott Helyi Építési Szabályzata egységes szerkezetben

- Konyár Község Önkormányzata Képviselő-testületének 4/2010. (III.19.) rendelete Konyár község Szabályozási tervének és Helyi építési Szabályzatának elfogadásáról

- Mikepércs Község Önkormányzata Képviselő-testületének 14/2004. (XI.5.) KT. rendelete Mikepércs Község Szabályozási tervének és Helyi építési Szabályzatának módosításáról

- Sáránd Község Önkormányzata Képviselő-testületének 2/2012. (I.30.) rendelete a többször módosított Helyi építési szabályzat módosításáról

- Tépe Község Önkormányzata Képviselő-testületének 17/2013. (V.22.) rendelete a helyi Építési szabályzat módosításáról

1.7.3. Körzeti erdőtervek és üzemtervek

- **Körzeti erdőterv:** Hajdúhát-Bihari erdőtervezési körzet körzeti erdőterve (érvényes: 2012.01.01 - 2021.12.31) (ügyiratszám: 7007/14/2010.)

Következő tervezés éve a Hajdúhát-Bihari körzetben: 2020

- **Körzeti erdőterv:** Debrecen-Halápi erdőtervezési körzet körzeti erdőterve (érvényes: 2007.01.01 – 2016.12.31.) Törzskönyvi szám: 31/87/2007.

Következő tervezés éve a Debrecen-Halápi körzetben: 2017

1.7.4. Körzeti vadgazdálkodási tervek és üzemtervek

I/3. Hajdú-bihari apróvadás körzet vadgazdálkodási terve. **Érvényes:** 2014-ig. (Készítését az Országos Vadgazdálkodási Adattár koordinálta.)

Konyári Darvas Vadász SE (vadgazdálkodási egység kódszáma: 09-904410-1-4-1) vadgazdálkodási üzemterve. **Érvényes:** 2017-ig. Kelt: 2006. december 15. Jóváhagyta: Hajdú-Bihar Megyei MGSZH, Földművelésügyi Igazgatóság, Vadászati és Halászati Osztály.

Hunyadi Vadásztársaság, Derecske (vadgazdálkodási egység kódszáma: 09-903610-1-4-1) vadgazdálkodási üzemterve. **Érvényes:** 2017-ig. Kelt: 2006. december 15. Jóváhagyta: Hajdú-Bihar Megyei MGSZH, Földművelésügyi Igazgatóság, Vadászati és Halászati Osztály.

Barátság VSE, Derecske (vadgazdálkodási egység kódszáma: 09-904310-1-4-1) vadgazdálkodási üzemterve. **Érvényes:** 2017-ig. Kelt: 2006. december 15. Jóváhagyta: Hajdú-Bihar Megyei MGSZH, Földművelésügyi Igazgatóság, Vadászati és Halászati Osztály.

1.7.5. Halgazdálkodási tervek

Halgazdálkodási terv a területre vonatkozóan nem áll rendelkezésre.

1.7.6. Vízyűjtő-gazdálkodási terv

Berettyó alegység vízyűjtő-gazdálkodási terve – Elfogadás dátuma: 2010.08.01 Közreadta: Vízügyi és Környezetvédelmi Központi Igazgatóság, 2010. április. A terv a Víz Keretirányelv keretében készült, melynek célja, hogy a felszíni és felszín alatti vizek jó állapotba kerüljenek 2015-ig. Amennyiben ezt a természeti és gazdasági lehetőségek nem teszik lehetővé 2015-ig, akkor a határidők a VKI által felkínált mentességek alapos indoklásával 2021-re, illetve 2027-re kitolhatók.

1.7.7. Egyéb tervek

Nagy szikibagoly (*Gortyna borelii lunata*) fajmegőrzési terve – Környezetvédelmi és Vízügyi Minisztérium, Természetvédelmi Hivatal, 2004

2. Veszélyeztető tényezők

Kód	Veszélyeztető tényező neve	Jelentősége	Érintett terület nagysága (%)	Milyen jelölő élőhelyre vagy fajra és milyen módon gyakorol hatást?
A02.03	gyepterület átalakítása szántóvá	M	2,5	Pannon szikes sztyeppék és mocsarak (1530*), síksági pannon löszgyepek (6250*): A Natura 2000 élőhely beszántása az élőhely megszűnését vonja maga után. A szántóföldekkel érintkező, peremhelyzetű állományok kiterjedését a beszántás évről-évre csökkenti.
A03.01	Intenzív, vagy intenzívebb kaszálás	L	0,8	Nagy tűzlepke (<i>Lycaena dispar</i>): A helytelen időpontban, illetve túlzott gyakorisággal történő, valamint a gyepek egészén egyszerre végrehajtott kaszálás veszélyezteti Nagy szikibagoly (<i>Gortyna borelii</i>): Mivel a nőtény lepkék fűfélék szárhüvelyébe petéznek, ezért az élőhely egészének lekaszálása, és a széna összegyűjtése a tavaszi/kora nyári időszakban a lárvák, míg késő őszi stádiumban a peték elpusztítását eredményezheti. Az április közepe és július eleje között végzett kaszálás egyébként is az állatok tömeges elhullását idézi elő, addig az életben maradt lárváknak sem marad sok esélyük a túlélésre, hiszen a beavatkozás következtében nem jut számukra elegendő táplálék az élőhelyen. A szeptember közepét követően végrehajtott kaszálás pedig jó eséllyel akkor is a peték megsemmisülését eredményezi, ha esetleg a széna meghatározott része nem kerül bálázásra, mivel a téli és tavaszi vízállások hamar elpusztítják a talajszintre került petéket. A kaszálás jelenlegi gyakorlata a Natura 2000 területen belül a faj élőhelyeinek/populációinak legalább 90%-ára veszélyt jelent.
A04.01	Intenzív legeltetés	L	0,5	Pannon szikes sztyeppék és mocsarak (1530*): az erős legelés degradációt okoz Nagy tűzlepke (<i>Lycaena dispar</i>): Az élőhely túlzott mértékű legeltetése több ok miatt is (talajdegradáció, magasfűvű struktúra megszűnése, tápnövények mennyiségének csökkenése, hangyagazda károsítása stb) káros a faj állományainak fennmaradása szempontjából. A felsorolt tényezők alapján veszélyeztetett élőhelyek találhatók például a Konyár település délkeleti szélén lévő, a Konyári-Kálló mentén található területeken. Nagy szikibagoly (<i>Gortyna borelii</i>): Mivel a nőtény egyedek fűvek szárhüvelyébe petéznek, ezért a túlzott mértékű legeltetés jelentős mértékben korlátozza a lepkék petézési lehetőségeit. Fontos megemlíteni továbbá az állatsordák által taposással okozott károkat, mivel ez nem csak a gyepek degradációját idézi elő, de eltömítheti azokat a járatokat is, melyeken keresztül a kikelő lepkék a gyökérszétből a felszínre jutnak.
I01	Idegenhonos inváziós fajok jelenléte	L	0,8	Nagy tűzlepke (<i>Lycaena dispar</i>): A faj élőhelyein néhol – főleg a rendszeresen bolygatott, illetve káros hatásoknak nagyobb mértékben kitett gyepeken - jellemző az invázió növények, özönfajok, gyomok megjelenése és terjedése. Az ilyen folyamatok azért károsak, mert az inváziós fajok fokozatosan kiszorítják a tápnövények, valamint a nektárforrást szolgáló virágos növények állományait, és emiatt szűkítik a lepkék életterét, valamint a populációk szaporodási képességét. Nagy szikibagoly (<i>Gortyna borelii</i>): Az eredeti növényzeti struktúra romlását, valamint a talaj károsodását előidéző folyamatok következtében a sziki kocsordos gyepek helyenként degradálódnak, és a faj egyes élőhelyein invázió növényfajok, illetve gyomok terjedése tapasztalható. Az özönnövények elszaporodása azért jelent veszélyt a <i>G. borelii</i> állományaira nézve, mert szűkíti a lepkefaj egyedeinek életterét, a fűfélék kiszorításával csökkenti a nőtény egyedek petézési lehetőségeit, valamint káros hatással van a tápnövény mennyiségére is. Vágó csík (<i>Cobitis taenia</i>), réti csík (<i>Misgurnus fossilis</i>), szivárványos ökle (<i>Rhodeus sericeus</i>): Az idegenhonos fajok táplálék és élőhely konkurenciát jelentenek az őshonos fajok számára, továbbá nagyobb szaporodási rátájukkal kiszoríthatják azokat korábbi élőhelyükről.
J02.05.02	Belvízviszonyok megváltoztatása	L	1,1	Nagy tűzlepke (<i>Lycaena dispar</i>): Mivel a nagy tűzlepke vízenyős, lápos, mocsaras biotópokban él (a térségben több holtmeder, illetve olyan mocsaras/zsombékos gyepek találhatók, melyek a faj élőhelyei), és ezek közvetlen környezetében csaknem mindenütt intenzív mezőgazdasági tevékenység folyik, ezért fennáll a reális veszélye annak, hogy e biotópok különböző káros hatások miatt (például azért, mert a környező területek talajának mozgatása, feltörése, illetve a gyeptermelés jellege miatt a vizes élőhelyek környezetében felerősödik a talajvíz diffúziója) vízbázisukból többet vagy gyorsabban veszítenek, mint amennyit egyébként a természetes folyamatok indokolnának (pl.: Fényes-tó-dűlő; a Konyár-Esztar-Pocsaji-határ-csatorna mentén lévő, három parcellából álló élőhely-együttes). A vízbázis csökkenése a nagy tűzlepke élőhelyei közül különösen káros hatású a holtmedrek esetében, melyekből a vizsgált Natura 2000 területen is viszonylag sok található. Vidra (<i>Lutra lutra</i>): alkalmas élőhelyek mérete csökken Pannon szikes sztyeppék és mocsarak (1530*): a csatornázás révén a talajvízszint mélyebbre húzódik, mely az élőhelyek szikes jellegének, karakterének megváltozását, az élőhelytípus degradációját, természetességi értékének csökkenését irányozza elő.

J03.02	Élőhelyi-összeköttetések (konnektivitás) csökkenése emberi hatásra	L	1	Vágó csík (<i>Cobitis taenia</i>), réti csík (<i>Msurgumus fossilis</i>), szivárványos ökle (<i>Rhodeus sericeus</i>): A műtárgyak akadályozzák a kolonizációs és rekolonizációs folyamatokat, a genetikai keveredést is.
K01.03	Kiszáradás	L	1	Nagy tűzlepke (<i>Lycaena dispar</i>): Az utóbbi legalább egy évtized során hazánk éghajlata némiképpen megváltozott: lassú, ám tendenciaszerű felmelegedés tapasztalható, ami helyenként a vizes élőhelyek kiterjedésének csökkenését idézte elő. Ez a folyamat a nedves rétekhez kötődő lepkék élőhelyeinek fokozatos zsugorodását idézheti elő (különösen a nappali lepkék esetén). Vágó csík (<i>Cobitis taenia</i>), réti csík (<i>Msurgumus fossilis</i>), szivárványos ökle (<i>Rhodeus sericeus</i>): Megszűnnek a faj élőhelyei
K02.01	Fajösszetétel változás, szukcesszió	L	1,2	Nagy tűzlepke (<i>Lycaena dispar</i>): A nedves rétek intenzívebb kaszálása és legeltetése, a természetvédelmi célú kezelések elmaradása, valamint a lepkék élőhelyeinek környezetében lévő parcellákon végzett mezőgazdasági tevékenységek hatásai azt eredményezik, hogy ezen biotópok növényzete egyre több helyen degradálódik, fajkészlete idővel sok helyütt leromlik. Mindez egyebek mellett a nektárforrással szolgáló virágos növények számának csökkenésében, és/vagy a gyomok, őzöntfajok arányának emelkedésében mutatkozik meg leginkább, ami a <i>L. dispar</i> populációk számára (is) igen kedvezőtlen helyzetet teremt, hiszen a biotópok minőségének leromlása veszélyezteti a lepkék életfeltételeinek biztosítását. A mezőgazdasági fenyegetettség mellett jelentős a cserjésedés negatív hatása, valamint ennek eredményeként a gyepek természeti állapotában tapasztalható nagymértékű romlás. A bokrok, fák – és sok helyütt egyéb őzöntnövények – fokozott ütemű terjedése jelentősen csökkenti a gyepek lágyszárú fajkészletének diverzitását, így ennek következményeként a <i>L. dispar</i> élőhelyei lassanként feldarabolódnak, majd becserjésednek, és szélsőséges esetben végül megszűnnek.
Kód	Potenciális veszélyeztető tényező neve	Jelentősége	Érintett terület nagysága (%)	Milyen jelölő élőhelyre vagy fajra és milyen módon gyakorol hatást?
A.02.03	gyepterület átalakítása szántóvá	L	1	Ürge (<i>Spermophilus citellus</i>): csökkenti az élőhely kiterjedését
A.03.03	Kaszálás felhagyása/hiánya	L	1	Ürge (<i>Spermophilus citellus</i>): Veszélyezteteti az ürgeállomány számára optimális állandó rövid fűű állapot fennmaradását.
A.04.03	Pásztorkodás felhagyása, legeltetés hiánya	L	1	Ürge (<i>Spermophilus citellus</i>): Veszélyezteteti az ürgeállomány számára optimális állandó rövid fűű állapot fennmaradását.
A07	Biocid termékek, hormonok, kemikáliák használata	M	2,5	Nagy tűzlepke (<i>Lycaena dispar</i>), nagy szikibagoly (<i>Gortyna borelii</i>): E fajok tényleges vagy potenciális élőhelyeinek nagy része mezőgazdasági területek közelében vagy azok mentén helyezkedik el. A szél a tápnövények leveleire juttathatja az intenzíven művelt parcellákon kiszórt növényvédő szereket, gyomirtókat, műtrágyákat. E hatások akár külön-külön, akár együttesen a peték, a lárvák, illetőleg a bábok károsodását vagy pusztulását idézhetik elő.
H01.05	Diffúz felszíni vízszennyezés mezőgazdasági, vagy erdészeti tevékenység miatt	L	1	Vágó csík (<i>Cobitis taenia</i>), réti csík (<i>Msurgumus fossilis</i>), szivárványos ökle (<i>Rhodeus sericeus</i>): A növényvédő szerek a halak szervezetében felgyűlve kedvezőtlen élettani hatásokat, vagy akár tömeges elhullást is előidézhetnek.
I01	Idegenhonos inváziós fajok jelenléte	L	1	Mocsári teknős (<i>Emys orbicularis</i>): A vizsgált mocsári teknős élőhelyeken nem figyeltünk meg idegenhonos teknősfajt, de néhány egyed jelenléte valószínűsíthető, amelyek potenciális kompetitorai lehetnek a mocsári teknősnek
J01.01	Leégés	L	0,1	Nagy szikibagoly (<i>Gortyna borelii</i>): Egyes sziki kocsordos gyepeket mezőgazdasági parcellák határolnak, melyeken időnként leégetik a tarlót. Amennyiben a tűz ezekről a területekről áttér a lepkék élőhelyeire, úgy az égés a gyökérben lévő lárvák/bábok, illetőleg a növények között pihenő lepkék pusztulását okozhatja.
K05.01	Állatok csökkenő termékenysége/genetikai leromlása (beltenyészet)	L	1	Vidra (<i>Lutra lutra</i>): A meglévő populáció elszigeteltsége miatt genetikailag is sérülékeny
M.01.03	Árvíz és csapadékmennyiség növekedése	L	1	Ürge (<i>Spermophilus citellus</i>): Alkalmas ürgeélőhely méretének csökkenése, megszűnése

3. Kezelési feladatok meghatározása

3.1. Természetvédelmi célkitűzés, a terület rendeltetése

A Derecske-konyári gyepek kiemelt jelentőségű természetmegőrzési területté nyilvánításakor az élőhelyvédelmi irányelv 4. cikkének (4) bekezdése alapján a terület természetvédelmi célkitűzései meghatározásra kerültek, valamint kiemelésre kerültek egyes jelölő értékek, amelyeket a kezelés során prioritásként kell kezelni. A Natura 2000 területek célkitűzései és prioritásai a területek hivatalos Natura 2000 adatlapjain (SDF) találhatóak.

A terület természetvédelmi célkitűzése a jelölő élőhelyek területcsökkenésének megállítása és állapotuk javítása a gyepgazdálkodáshoz, erdőgazdálkodáshoz és vízgazdálkodáshoz köthető intézkedések révén.

A gyepgazdálkodás tekintetében ezt a legeltetés intenzitásának és a kaszálás módjának optimalizálása és ellenőrzése, illetve az elszántások megakadályozása tudják biztosítani. Az erdőgazdálkodás tekintetében a természetközeli állapotú erdők fenntartása és a tájidegen erdők lecserélése, míg a vízgazdálkodás tekintetében a célok elérését a csapoló hatás csökkentése szolgálja.

3.2. Kezelési javaslatok

A Natura 2000 területre vonatkozó természetvédelmi célkitűzések eléréséhez a terület egyes részei eltérő kezelést igényelnek, figyelembe véve az ott előforduló élőhelyeket, fajokat, és az ott jellemző gazdálkodási formákat. A kezelési, fenntartási, és részben az élőhely-rekonstrukciós és fejlesztési javaslatokat ezért a Natura 2000 terület egyes lehatárolt részegységeire, az úgynevezett kezelési egységekre (KE) vonatkozóan rendszerezi a fenntartási terv (a kezelési egységek térbeli elhelyezkedését a 3.2.5. melléklet térképei mutatják be). Az egyes kezelési egységekre nem vonatkoztatható élőhely-rekonstrukciós, fajvédelmi, kutatási és monitorozási javaslatokat a 3.2.2. - 3.2.4. fejezetben tárgyalja a fenntartási terv.

3.2.1. Élőhelyek kezelése

3.2.1.1. A terület egészére megfogalmazott általános kezelési javaslatok

Jelen terület elsősorban két közösségi jelentőségű élőhely, a közösségi szinten csupán nálunk és Románia keleti országrészében jelentős szikes élőhelyek (pannon szikes gyepek), valamint a szintén kontinentális elterjedésű, ezért csak a Közösség keleti országaiban jelen lévő löszgyepek védelme céljából lett kijelölve. Szintén fontos a szerepe a pannon bennszülött kistűzű aszat (*Cirsium brachycephalum*) természetközeli állapotban maradása (azaz genetikai sokféleségének és összefüggő elterjedési területének fennmaradása) szempontjából. Ennek megfelelően az alábbi célkitűzések fogalmazhatók meg:

- A jelölő pannon szikes sztyeppék és mocsarak (1530*), síksági pannon löszgyepek (6250*) élőhelyek és a szintén jelölő ürge (*Spermophilus citellus*) állományának fennmaradása érdekében a hagyományos kezelés (kaszálás-legelés) fenntartása, úgy, hogy biztosítsák a rövid-fűvű állapotot.
- A pannon szikes sztyeppék és mocsarak (1530*) élőhelyek fennmaradása érdekében medrük és partjuk legeltetése. A szikes tavi élőhelyek és a vízben élő jelölő állatfajok állományainak fennmaradása érdekében a belvízlevezetési céllal létesült csatornák szükségességének felülvizsgálata, lehetőség szerint csapoló hatásának mérséklése, főképp a Derecskei Nagy-

nyomás szikes tava esetében. Vizsgálendő a vízviSSzatartó műtárgyak beépítésének lehetősége. Ez a jelölő halfajok (vágó csík (*Cobitis taenia*), réti csík (*Misgurnus fossilis*), szivárványos ökle (*Rhodeus sericeus amarus*)) állományai szempontjából is hasznos lenne.

- A jelölő nagy tűzlepke (*Lycaena dispar*) és nagy szikibagoly (*Gortyna borelii*) lepkefajok állományainak fennmaradása érdekében olyan kaszálási rendszer kidolgozása, amely előfordulási helyeiken javítja tápnövényeik életfeltételeit
- A gyepterületek gyomosodásának meggátlása gyomirtó kaszálással, esetleg irányított égetéssel
- Az elszántások megakadályozása
- Az őshonos facsoportok fenntartása fás legelő szerűen.
- Természeti értéke miatt célkitűzés a sziki tölgyes jellegű állományok fenntartása. Az erdőgazdálkodás során a cél olyan gazdálkodási mód megvalósításának elősegítése, mely a folyamatos erdőborítást, ill. idős (részben odvas) faegyedek és holt faanyag kellő arányú állandó jelenlétét egyaránt biztosítja.

Ezek az intézkedések a közösségi jelentőségű értékek megőrzését, hosszabb távon pedig állományaik megerősítését segítik.

3.2.1.2. Kezelési egységek

A kezelési javaslatok esetében élesen el kell választani a kötelező jellegű, jogszabályban előírt korlátozásokat, illetve az önkéntes vállalásokat. A 275/2004 (X. 8.) Kormányrendelet 4.§ 5. pontja alapján „(5) A fenntartási terv a Natura 2000 terület kezelésére vonatkozó javaslatokat, valamint ezek megvalósításának lehetséges eszközeit tartalmazza, és jogszabály eltérő rendelkezése hiányában kötelező földhasználati szabályokat nem állapít meg.”

Az itt megfogalmazott előírás-javaslatok célja, hogy a kezelési egységekben előforduló közösségi jelentőségű értékek, a jelenlegi gazdálkodási gyakorlat és adottságok alapján javaslatot tegyenek a gazdálkodás kívánatos módjára. Ennek érdekében itt megfogalmazásra kerülnek olyan előírás-javaslatok, amelyek alapul szolgálnak a jövőbeli támogatási programok kidolgozásához. A gazdálkodók számára ezek az előírás-javaslatok a jelen terv alapján kötelezettséget nem jelentenek, betartásuk csak támogatási programon keresztül, önkéntes vállalás formájában válhat csak kötelezővé. A már más jogszabály vagy hatósági eszköz alapján létező előírások esetében azok kötelező jellegét értelemszerűen az azt megalapozó jogszabály, vagy hatósági eszköz támasztja alá, jelen fenntartási terv ezekre az előírásokra csak utalást tesz.

A természetvédelmi szempontból javasolt kezelések egységesebb átláthatósága érdekében ún. kezelési egységeket (KE) állapítottunk meg, melyeket hasonló jellegű élőhelyfoltok alkotnak. A kezelési egységek lehatárolása nem követi az ingatlan nyilvántartási határokat, mivel a valós és a tényleges területhasználat ettől jelentősen eltérhet.

A kezelési egységek lefedik a teljes tervezési területet, tartalmaznak jelölő és nem jelölő élőhelytípusokat egyaránt. A kezelési egységeknél meghatározzuk azon intézkedéseket, melyek a jelölő élőhely és/vagy a faj megőrzése érdekében javasolunk, illetve az élőhelyfejlesztési, lehetőségekre is kitérünk.

KE-1 kezelési egység

(1) **Meghatározása:** Mezőgazdasági jellegű tevékenységet szolgáló tanyák, családi gazdaságok, majorok, mezőgazdasági üzemek, állattartó telepek, állások és műutak, vasútvonalak. Szórványosan fordulnak elő a Natura 2000 terület teljes területén, összes kiterjedésük mintegy 44 ha. Részben

művelés alól kivett területek tartoznak a kezelési egységbe, ill. az ezekhez közvetlenül csatlakozó, elsősorban rét/legelő művelési ágban lévő területek. A legelő állatok fokozott jelenléte miatt jellemző a taposott, tiport talajfelszín és a gyomosodás.

(2) Érintettség vizsgálata

- élőhelyek: tanyák, családi gazdaságok (U10), út- és vasúthálózat (U11), falvak, falu jellegű külvárosok (U3), telephelyek, roncsterületek és hulladéklerakók (U4), folyóvizek (U8), állóvizek (U9), jellegtelen üde gyepek (OB), jellegtelen száraz-félszáraz gyepek (OC), taposott gyomnövényzet és ruderalis iszapnövényzet (OG), üde és nedves cserjések (P2a), galagonyás-kökényes-borókás száraz cserjések (P2b), idegenhonos cserje vagy japánkeserűfű-fajok uralta állományok (P2c), nem őshonos fajú ültetett facsoportok, erdősávok és fasorok (S7)
- Natura 2000 élőhelyek: –

(3) Gazdálkodáshoz köthető, támogatási rendszerbe illeszthető kezelési előírás-javaslatok

a) Kötelezően betartandó előírások

Gyepek esetén a kötelezően betartandó előírásoknál a NATURA 2000 gyepterületek fenntartásának földhasználati szabályairól szóló 269/2007. (X.18.) Korm. rend. előírásait szükséges alapul venni. Ugyancsak szükséges alapul venni a 2012. évi CLXXXV. törvény a hulladékról előírásait. (Magyarázat: a kezelési egység az illegális hulladéklerakatokat is tartalmazza). A kezelési egységnek a Bihar-sík Tájvédelmi Körzet (TK) területén található részein az 1996. évi LIII. törvény előírásai is irányadóak.

b) Önkéntesen vállalható előírás-javaslatok

- A gyepterületen előforduló őshonos hagyásfák, hagyásfa csoportok (delelő fák), valamint cserjés foltok eltávolítása nem megengedett (GY33).
- Az inváziós gyomok virágzásban történő kaszálása kötelező (GY107).
- Erősen fertőzött foltokat sokkoló kaszálással évente legalább háromszor kezelni kell. (GY108).
- Tisztító kaszálás, szárazzás szeptember 1. után kezdhető meg, amely alól kivételt képez július 15-i dátummal az inváziós növényfajok konkrét állományait érintő kaszálás és szárazzás (GY112).

(4) Élőhely-rekonstrukciós és élőhelyfejlesztési javaslatok

A kezelési egység területére vonatkozóan élőhely-rekonstrukciós vagy élőhelyfejlesztési javaslat nem merül fel.

(5) Erdőtelepítésre vonatkozó javaslat

A kezelési egység területén az erdőtelepítés nem javasolható.

(6) Gazdálkodáshoz nem köthető javaslat

Javasoljuk a növényi lerakatok és a trágyalerakatok eltávolítását a Sáránd 056/4 hrsz, Mikepércs 023 hrsz területekről, valamint az építési törmelék, silt eltávolítását a Tépe 05/3, Derecske 032/15 területekről. A műutak esetében javasoljuk megvizsgálni békaalagutak létesítésének feltételeit, lehetőségét.

(7) Kezelési javaslatok indoklása

A kezelési egységbe tartozó területek sokszor a jelölő élőhelyek (síksági pannon löszgyepek (6250*), pannon szikes sztyeppék és mocsarak (1530*)) állományával érintkeznek. Ezek felé gyomosítanak. A gyomosodás megakadályozása érdekében szükséges a kezelési egység kezelése, rendszeres gyommentesítése. Az úgynevezett őszi tisztító kaszálás már nem akadályozza meg számos gyomfaj termésképzését és terjedését. Különösen a mezei aszat (*Cirsium arvense*), a bojtörján szerbtövis (*Xanthium strumarium*) esetében javasoljuk, hogy korábban, a virágzás kezdetén legyen az állások és állattartó telepek környékén gyommentesítő kaszálás. Szükség esetén ezt meg kell ismételni. A növényi maradványok, ugyanakkor trágya, valamint építési törmelék deponálása az érintett, kivétel nélkül legelő művelési ágú területeken a fentiekben citált hatályos jogszabály, valamint a TK érintett részein annak kezelési terve tervezetében foglaltak értelmében nem engedélyezett. A hulladéklerakatok létrehozása illegális, jogszabályba ütközik, ezek felszámolása javítja a jelölő élőhelyek állapotát. A műutak esetében békaalagutakra azért volna szükség, mivel a gépjárműforgalom vélhetően jelentős mortalitást okoz a kétéltű- és hüllőállományban.

KE-2 kezelési egység

(1) Meghatározása: Cickórós és ürmös szikes gyepek, szikes rétek, mézpázsitos szikfokok, vakszikfoltok, löszgyepek, zavart száraz-félszáraz és üde gyepek, ugyanakkor harmatkásások, pántlikafüvesek, valamint sásos és mocsárrét foltok, illetőleg a felsorolt élőhelyekhez kapcsolódó kisebb élőhelyfoltok és fragmentumok, amennyiben a használat alapvetően ezeken a fragmentumokon sem más (pl.: gyephez csatlakozó kicsiny nádas foltok, szikes mocsár sávok, száraz és üde cserjések, idegenhonos (elsősorban gyalogakác) alkotta cserjések, magaskórós ruderalis növényzet és nem őshonos fajú fák, facsoportok). Az egység kiterjedése 2585 ha, domináns, a területen meghatározó méretű élőhelyeket foglal magába.

(2) Érintettség vizsgálata

- élőhelyek: harmatkásás, békabuzogányos, pántlikafüves mocsári-vízparti növényzet (B2), nem zsombékoló magassásrétek (B5), mocsárrétek (D34), ürmöspuszták (F1a), cickórós puszták (F1b), szikes rétek (F2), üde mézpázsitos szikfokok (F4), padkás szikesek, szikes tavak iszap- és vakszik növényzete (F5), löszgyepek, kötött talajú sztyeprétek (H5a), jellegtelen fátlan vizes élőhelyek (OA), jellegtelen üde gyepek (OB), jellegtelen száraz-félszáraz gyepek (OC), taposott gyomnövényzet és ruderalis iszapnövényzet (OG), üde és nedves cserjések (P2a), galagonyás-kökényes-borókás száraz cserjések (P2b), idegenhonos cserje vagy japánkeserűfű-fajok uralta állományok (P2c), nem tűzegképző nádasok, gyékényesek és tavikákások (B1a), zsiókás, kötő kákás és nádas szikes vizű mocsarak (B6), nem őshonos fajú ültetett facsoportok, erdősávok és fasorok (S7), lágyszárú özönfajok állományai (OD), magaskórós ruderalis gyomnövényzet (OF), nem őshonos fajú ültetett facsoportok, erdősávok és fasorok (S7)
- Natura 2000 élőhelyek: pannon szikes sztyeppék és mocsarak (1530*), síksági pannon löszgyepek (6250*) (részben)

(3) Gazdálkodáshoz köthető, támogatási rendszerbe illeszthető kezelési előírás-javaslatok

a) Kötelezően betartandó előírások

A kezelési egységbe tartozó gyepek és a hozzájuk kapcsolódó élőhely-fragmentumok esetén a kötelezően betartandó előírásoknál a NATURA 2000 gyepterületek fenntartásának földhasználati szabá-

lyairól szóló 269/2007. (X.18.) Korm. rend. előírásait, de a Bihari-sík Tájvédelmi Körzethez tartozó részekben az 1996. évi LIII. törvény előírásait is be kell tartani.

b) Önkéntesen vállalható előírás-javaslatok

- Fogasolás nem megengedett (GY09).
- Tárcsázás nem megengedett (GY10).
- Hengerezés nem megengedett (GY11).
- Gyepszellőztetés nem megengedett (GY12).
- A természetes gyepekben őshonos méretes fák (30 cm törzsátmérő felett) és a vadgyümölcsök (törzsátmérő megjelölése nélkül) megőrzése kötelező (GY30).
- A legeltetési sűrűséget a működési terület szerinti nemzeti park igazgatósággal egyeztetni szükséges (GY44).
- Legeltethető állatfaj: szarvasmarhafélék (GY67).
- Legeltethető állatfaj: juh (GY68).
- Legeltethető állatfajok: lófélék (ló, szamár) (GY70).
- A gyepon legeléskizárt terület kialakítása szükséges, ami nem haladja meg a parcella 20%-át (GY61).
- Kaszálás június 15. után lehetséges (GY72).
- Évente az időjárási viszonyoknak és a gyepterület állapotának megfelelő, természetvédelmi-ökológiai és a gazdálkodási szempontokat egyaránt figyelembe vevő kaszálási terv készítése és egyeztetése a működési terület szerinti nemzeti park igazgatósággal, valamint az így egyeztetett kaszálási terv végrehajtása (GY79).
- A gyepterület évente csak egyszer lehet kaszálni (GY80).
- A gyepterület kaszálása, szárzúzása esetén min. 10 cm-es fűtarló biztosítása (GY92).
- A területen trágyadepónia, széna és szalmakazlak elhelyezése tilos (GY116).
- Éjszakai helyek, ideiglenes karámok és jószágállások helyét a működési terület szerinti nemzeti park-igazgatósággal egyeztetni szükséges (GY117).
- A legeléskizárt területet a nemzeti park igazgatósággal egyeztetetten kell kialakítani (GY122).

(4) Élőhely-rekonstrukciós és élőhelyfejlesztési javaslatok

A kezelési egységgel kapcsolatosan az élőhely-rekonstrukciós és élőhelyfejlesztési jellegű javaslatokat a 3.2.1.3. Vízgazdálkodást érintő kezelési előírások c. fejezetben mutatjuk be.

(5) Erdőtelepítésre vonatkozó javaslat

Erdőtelepítésre vonatkozó javaslat nem szükséges. A kezelési egység területének rovására történő erdőtelepítés nem kívánatos.

(6) Gazdálkodáshoz nem köthető javaslat

Gazdálkodáshoz nem köthető jellegű kezelési javaslatok a kezelési egységre vonatkozóan nem merülnek fel.

(7) Kezelési javaslatok indoklása

A kezelési egység területén található gyeptípusok a legeltetést, egy részük a megfelelő időjárási körülmények között végzett kaszálást is jól tűrik. Az intenzív legeltetés azonban a gyepterület felszakadozását, a legelőgyomok terjedését segítheti elő, különösen a jószágállások által érintett területeken.

A jelölő nagy tűzlepke (*Lycaena dispar*) állományainak fennmaradása érdekében különösen indokolt a kaszálásra vonatkozó előírások betartása, és a legeltetés intenzitásának ellenőrzése a Konyári-Kálló mentén, a Konyár-Esztár-Pocsaji-határcsatorna mentén található, három parcellából álló élőhely-együttesen, továbbá a 3.2.5. (Mellékletek) fejezetben a faj lelőhelyeként bemutatott területeken.

Javasoljuk, hogy a legeltetésnek legyen prioritása a kaszálással szemben. A kezelési egység maximumán 1/3-át javasoljuk kaszálóként hasznosítani, a sarjülegeltetést pedig ennek mindössze felén. A kezelési egységnek a Bihari-sík Tájvédelmi Körzet területén található gyepterületein a TK kezelési tervében meghatározottaknak megfelelően a kaszálás a legeltetési hasznosítás arányának megfelelően, csak a területen legeltetett jászág téli takarmányozásának céljából, vagy valamilyen meghatározott természetvédelmi cél érdekében történhet. Egyes területeken az Igazgatóság természetvédelmi érdekből a kaszálásra vonatkozó hasznosítási korlátozásokat is elrendelhet.

A kaszálás igényét – annak időpontjától függetlenül – a gazdálkodónak be kell jelenteni a Hortobágyi Nemzeti Park Igazgatóságnál a földön fészkelő madárfajok védelme érdekében. Minél korábbi a kaszálás, annál nagyobb hagyásfolt meg hagyását tartjuk kedvezőnek. A legeltetést a magasabb fűhozamú részekben szarvasmarhafélékkel, elsősorban a mostoha körülményekhez jobban alkalmazkodó őshonos fajtákkal (pl.: magyar szürkemarha, magyar tarka szarvasmarha) és lófélékkel, a kopárabb padkás szikes gyepterületeken juhokkal javasoljuk végezni.

KE-3 kezelési egység

(1) Meghatározása: Természetesebb erdei élőhelykategóriába be nem sorolható erdők, nemesnyárasok, akácosok, továbbá őshonos és tájidegen fajok alkotta facsoportok, erdősávok, fasorok. Részben az Országos Erdészeti Adattárban nyilvántartott területek. Egy részük országos jelentőségű védett természeti területen található (Bihari-sík Tájvédelmi Körzet). A kezelési egység kiterjedése 131 ha, a területen szórványosan, apró foltokban helyezkedik el. Ebből az üzemtervezett erdőállomány 57 alrészletben 78,8 hektáron helyezkedik el.

(2) Érintettség vizsgálata

- élőhelyek: újonnan létrehozott, őshonos vagy idegenhonos fafajú fiatal erdősítés (P3), őshonos fajú facsoportok, fasorok, erdősávok (RA), őshonos fafajú keményfás jellegtelen erdők (RC), őshonos lombos fafajokkal elegyes idegenhonos lombos és vegyes erdők (RDb), akácültetvények (S1), nemesnyárasok (S2), egyéb ültetett tájidegen lombos erdők (S3), nem őshonos fajú ültetett facsoportok, erdősávok és fasorok (S7).
- Natura 2000 élőhelyek: –
- Érintett erdőrészek: Derecske 63/A, 64/A, 64/B, 71/A, 71/C, 71/TI, 71/TN, 72/C, 81/C, 81/D, 81/E, 86/A, 86/TI, 89/A, 90/A, 90/B, 92/A, 92/B, 92/E, 92/G, 92/H, 92/I, 92/J, 92/K, 92/L, 92/M, 92/N, 92/O, 92/P, 93/B, 93/C, 93/D, 93/NY, 94/A, 94/B, 94/C, 95/B, 95/C, 95/TN1, 95/TN2. Hajdúbagos 44/A, 44/B. Konyár 36/A, 41/A, 49/F, 50/A, 51/B, 74/H, 74/I. Sáránd 2/A, 3/A, 4/A, 4/B, 4/C, 4/D. Tépe 1/A, 1/B, 1/C, 1/D, 1/E, 1I, 2/A, 10/A
- Védett, a Bihari-sík Tájvédelmi Körzet részét képező erdőrészek: Derecske 63/A, 64/A, 64/B, 71/A, 71/TN, 81/E, 86/A, 86/TI, 92/A, 92/B, 92/E, 92/G, 92/H, 92/I, 92/J, 92/K, 92/L, 92/M, 92/N, 92/O, 92/P

(3) Gazdálkodáshoz köthető általános kezelési javaslatok

Az alrészletek jelenlegi fatípusai többfélék, előfordulnak akácosok, nemes nyárasok is. A távlati célállományok legtöbbször egyéb kemény lombos kocsányos tölgyesek, kocsányos tölgyesek, kőri-

ses tölgyesek. Ezeken a területeken a körzeti erdőtervnek megfelelő gazdálkodás folytatható, a felújítások során azonban a természetvédelmi célkitűzéseknek az intenzíven terjedő fafajok arányának csökkentése felel meg, illetve törekedni kell arra, hogy az egyéb keménylombos fafajok közül a hazai, termőhelyhonos fajokat alkalmazzák az elegyítésekben. A célállományok között előfordul a nemesnyaras is (Hajdúbagos 44A, Derecske 95B) itt is az előző célállományok lennének a megfelelőek. Alkalmazandó fafajok a kocsányos tölgy (*Quercus robur*), mezei szil (*Ulmus minor*), tatárjuhar (*Acer tataricum*), mezei juhar (*Acer campestre*), szürke nyár (*Populus canescens*), fehér fűz (*Salix alba*), egybibés galagonya (*Crataegus monogyna*), vadkörte (*Pyrus pyraeaster*) és vadalma (*Malus sylvestris*).

A kezelési egységben megkülönböztetjük a kis területű faállományokat, amelyek a 2009. évi XXXVII. törvény az erdőről, az erdő védelméről és az erdőgazdálkodásról értelmében fásításnak minősülnek, így lehetőség van a legeltetésükre is.

(4) Gazdálkodáshoz köthető, támogatási rendszerbe illeszthető kezelési előírás-javaslatok

a) Kötelezően betartandó előírások

- az Európai Mezőgazdasági Vidékfejlesztési Alapból a Natura 2000 erdőterületeken történő gazdálkodáshoz nyújtandó kompenzációs támogatás részletes szabályairól szóló 41/2012. (IV. 27.) VM rendelet
- vonatkozó erdőterv rendelet, körzeti erdőterv: Hajdúhát-Bihari erdőtervezési körzet körzeti erdőterve (érvényes: 2012.01.01 - 2021.12.31) Ügyiratszám: 7007/14/2010. Debrecen-Halápi erdőtervezési körzet körzeti erdőterve (érvényes: 2007.01.01 – 2016.12.31.) Törzskönyvi szám: 31/87/2007
- Védett természeti területen fekvő erdők (ilyen üzemtervezett erdő a kezelési egység területén a fenti bekezdésben felsoroltak) esetében a kötelezően betartandó előírásoknál a természet védelméről szóló 1996. évi LIII. törvény előírásait szükséges alapul venni.

b) Önkéntesen vállalható előírás-javaslatok

- Erdészeti szempontból tájidegen fafajok erdőtelepítésben való alkalmazásának mellőzése (E05). Felújítás táj- és termőhelyhonos fafajokkal, illetve faállomány típussal (E51).
- Természetes, természetszerű és származék erdőkben a tarvágás mellőzése (E33).
- Szóró, szózó vagy etetőhely a működési terület szerinti nemzeti park igazgatósággal egyeztetett helyszínen alakítható ki (VA01).

(5) Élőhely-rekonstrukciós és élőhelyfejlesztési javaslatok

A kezelési egység területére vonatkozóan élőhely-rekonstrukciós vagy élőhelyfejlesztési javaslat nem merül fel.

(6) Gazdálkodáshoz nem köthető javaslat

A kis területű faállományokban rendszeres fahasználatot nem javasolunk.

(7) Kezelési javaslatok indoklása

A jelenleg faállománnyal borított terület részben tájidegen fajokból áll. A tájidegen fajok lecserélése hazai fafajokra általános természetvédelmi célkitűzés. A hazai fafajok madárvédelmi szempontból teljes mértékben betöltenék azt a szerepet, amit jelenleg a tájidegen fafajok töltenek be (fészkelőhely).

KE-4 kezelési egység

(1) Meghatározása: olyan szántóföldi kultúrák, amelyek művelési ága szántó, illetőleg olyan elszántások és beszántások, kisebb szántódarabok, amelyek művelési ága rét-legelő vagy egyéb (pl. földút, tanya, belterületi zárt kert, stb). A kezelési egység kiterjedése nagy, 519 ha. Elszórtan találhatók a területen, a legtöbb szántó Derecske és Konyár külterületén van.

(2) Érintettség vizsgálata:

- élőhelyek: egyéves, intenzív szántóföldi kultúrák (T1), kukoricaültetvény (T1K), napraforgó ültetvény (T1N), évelő, intenzív szántóföldi kultúrák (T2), lucernaültetvény (T2L), vetett gyepek, füves sportpályák (T5), intenzív szőlők, gyümölcsösök és bogyós ültetvények (T7), fiatal parlag és ugar (T10), csemetekertek, faiskolák, kosárkötő fűz ültetvények (T11)
- Natura 2000 élőhelyek: -

(3) Gazdálkodáshoz köthető, támogatási rendszerbe illeszthető kezelési előírás-javaslatok

a) Kötelezően betartandó előírások

A Bihari-sík Tájvédelmi Körzet érintett részein a természet védelméről szóló 1996. évi LIII. törvény előírásait szükséges alapul venni.

b) Önkéntesen vállalható előírás-javaslatok

- Szántóföldön trágyaszarvas kialakítása tilos (SZ13).
- Kizárólag környezetkímélő besorolású növényvédő szerek alkalmazása engedélyezett (SZ19).
- Totális gyomirtó szerek használata nem engedélyezhető a területen (SZ24).
- Tápanyag-utánpótlást csak szerves trágyával lehet végezni (SZ37).
- Szántó füves élőhelyé alakítása gyeptelepítéssel. (SZ52) (Magyarázat: lásd az „élőhely-rekonstrukció és élőhelyfejlesztés” bekezdésben és a 3.2.2. fejezetben)

(4) Élőhely-rekonstrukciós és élőhelyfejlesztési javaslatok

Javasoljuk egyrészt az elszántott rét vagy legelő művelési ágú területeken az eredeti művelési ág helyreállítását. Így a valós területhasználat újra rét-legelő lehet. Különösen fontos feladat a Derecske 0428/4 hrsz-ú szántó visszagyepesítése és legeltetési hasznosítása, mely a közönséges ürge (*Spermophilus citellus*) élőhelyének kiterjedését növelheti meg. Amíg a visszagyepesítés nem történik meg, szükséges az érintkező területek állapotának romlása érdekében a szántókon, az önkéntesen vállalható előírások betartása. Az elszántott területrészek az eredeti területhasználat visszaállítását tartjuk szükségesnek, különösen a KE-2 és KE-8 kezelési egységgel érintkező élőhelyeken (természetközeli szikes gyepek, és sziki magaskórósok, löszgyepek, ex lege szikes tavak, illetőleg ezek különféle természetességi állapotú fragmentumaik és hozzájuk kapcsolódó egyéb élőhelyfoltok).

A kezelési egységbe tartozó elszántott területek korábban a jelölő élőhelyek (pannon szikes sztyeppék – 1530, valamint síksági pannon löszsztyeppék – 6250) állományai voltak. Beszántásukkal veszítettek kiterjedésükből, az eredeti állapot helyreállítása szükséges.

Javasoljuk továbbá a tervezési területen lévő szántók gyepesítését művelési ágváltással. A Bihari-sík Tájvédelmi Körzet kezelési tervének tervezete szerint a TK területén található szántók, ha természetvédelmi kezelés szempontjából indokolt, visszagyepesíthetők. A TK területén a gyepek rovására terjeszkedő szántók korábbi gyeperészei visszagyepesítendőek és azok újbóli feltörése tilos, művelési áruk megváltoztatása szükséges.

(5) Erdőtelepítésre vonatkozó javaslat

A kezelési egység területén az erdőtelepítés nem javasolható.

(6) Gazdálkodáshoz nem köthető javaslat

Gazdálkodáshoz nem köthető jellegű kezelési javaslatok a kezelési egységre vonatkozóan nem merülnek fel.

(7) Kezelési javaslatok indoklása

A többi terület egységen a művelési ág váltását azért tartjuk indokoltnak, mert azok a gyepterületekhez kapcsolódva, vagy azok közé ékelve vannak jelen. Potenciális vegetációjuk a pannon szikes sztyeppék és mocsarak (1530*) vagy síksági pannon löszgyepek (6250*) jelölő élőhely, tehát például spontán gyepesedéssel a jelölő élőhely kiterjedése növekedne. A szántóföldi műveléshez kötődő zavaró hatások (gépek mozgása, vegyszeres növényvédelem, sorközművelés stb.) megszűnése számos a Natura 2000 területen fészkelő madárfaj természetvédelmi helyzetének javulását eredményezné. A szántókból átalakult gyepterületek kiterjedésének növekedése pedig szintén kedvezően hat számos pusztai élőhelyeket preferáló madárfaj, valamint hosszabb távon a közönséges ürge (*Spermophilus citellus*), esetleg a nagy tűzlepke (*Lycaena dispar*) számára.

KE-5 kezelési egység

(1) Meghatározása: Sziki magaskórósok, illetőleg szikes gyepekkel, természetközeli és degradált löszgyepekkel, valamint zavart száraz- és félszáraz gyepekkel mozaikoló sziki magaskórós foltok. Ezek a nagy szikibagoly (*Gortyna borelii*) élőhelyei. A kezelési egység leválasztását indokolja, hogy a jelölő lepkefaj állományának hosszú távú megőrzéséhez szükséges a gazdálkodási tevékenységet a fajok igényeivel összehangolni. A kezelési egység kiterjedése 39 ha, elszórtan, egymástól távoli foltokban helyezkedik el Hosszúpályi, Konyár, Sáránd és Derecske települések külterületein. Az egység egy részét a felmérés időszakában nem használták, más részének jelenlegi használata kaszálás.

(2) Érintettség vizsgálata

- élőhelyek: kocsordos-öszirózsás sziki magaskórósok, rétsztyeppék (F3), löszgyepek, kötött talajú sztyeprétek (H5a), nem tűzegképző nádasok, gyékényesek és tavikákások (B1a), harmatkásás, békabuzogányos, pántlikafüves mocsári-vízparti növényzet (B2), ürmöspuszták (F1a), cickórós puszták (F1b), szikes rétek (F2), üde mézpázsitos szikfokok (F4), padkás szikesek, szikes tavak iszap- és vakszik növényzete (F5), jellegtelen száraz-félszáraz gyepek (OC), galagonyás-kökényes-borókás száraz cserjések (P2b)

- Natura 2000 élőhelyek: pannon szikes sztyeppék és mocsarak (1530*), síksági pannon löszgyepek (6250*) (részben)

(3) Gazdálkodáshoz köthető, támogatási rendszerbe illeszthető kezelési előírás-javaslatok

a) Kötelezően betartandó előírások

Az érintett természetközeli gyepek esetén a kötelezően betartandó előírásoknál a NATURA 2000 gyepterületek fenntartásának földhasználati szabályairól szóló 269/2007. (X.18.) Korm. rend. előírásait szükséges alapul venni.

b) Önkéntesen vállalható előírás-javaslatok

- Kizárólag kaszálassal történő hasznosítás (GY20).
- Évente az időjárási viszonyoknak és a gyepek állapotának megfelelő, természetvédelmi-ökológiai és a gazdálkodási szempontokat egyaránt figyelembe vevő kaszási terv készítése és egyeztetése a működési terület szerinti nemzeti park igazgatósággal, valamint az így egyeztetett kaszási terv végrehajtása (GY79).
- A gyepek cserjésedését meg kell akadályozni, azonban a szórtan jelentkező őshonos cserjék megőrzésére törekedni kell (GY28).
- A gyepterület kaszálása, szárzúzása esetén min. 10 cm-es fűtarló biztosítása (GY92).
- Kaszálás június 30. után lehetséges (GY73).

(4) Élőhely-rekonstrukciós és élőhelyfejlesztési javaslatok

A kezelési egység területére vonatkozóan élőhely-rekonstrukciós vagy élőhelyfejlesztési javaslat nem merül fel.

(5) Erdőtelepítésre vonatkozó javaslat

A kezelési egység területén az erdőtelepítés nem javasolható.

(6) Gazdálkodáshoz nem köthető javaslat

Gazdálkodáshoz nem köthető jellegű kezelési javaslatok a kezelési egységre vonatkozóan nem merülnek fel.

(7) Kezelési javaslatok indoklása

A nagy szikibagoly (*Gortyna borelii lunata*) állományaira nézve fokozott veszélyt jelenthet a legeltetés. A lepkefaj populációinak fenntartása szempontjából azt tartjuk a legoptimálisabb megoldásnak, ha a sziki kocsordos gyepek egyáltalán nincsenek legeltetve. Ha tehát van rá mód, úgy biztosítani kell, hogy a faj élőhelyein ne folyjék legeltetés, valamint az élőhely-kezelési módszerek körében a kaszálás, illetőleg a fászszerű vegetáció eltávolítására alkalmazott egyelő tisztítási módszerek ne legyenek legeltetéssel helyettesítve. A nagy szikibagoly (*Gortyna borelii lunata*) élőhelyén lévő sziki kocsordos gyepeket nem kell mindenáron kezelés alá vonni. Ha mindenképpen szükséges, úgy a sávos kaszálás engedélyezhető, de ez egy-egy évben legfeljebb a terület 1/3-át érintse, 3 éves forgó alkalmazásával (vagy esetleg 1/4-ét, 4 éves ciklusokban). A kezelési egység területén a kaszálást kizárólag a következő időszakban javasoljuk engedélyezni: július 1. – augusztus 20. A magas fűtarlóval történő kaszálás után gyorsabb a növényzet regenerálódása és hamarabb helyreáll az imágók számára optimális, magasabb fűű élőhelyi struktúra.

A Hosszúpályi: Szomjú-hát-dűlőn található, több tízezer töves sziki kocsord (*Peucedanum officinale*) állomány borításának aránya a gyepon olyan magas mértéket ért el, amely – elsősorban a fűfélék kiszorulása, és ezáltal a nőstény egyedek petézési lehetőségeinek szűkülése miatt – már kedvezőtlen a lepkefaj egyedszámának alakulása szempontjából.

KE-6 kezelési egység

(1) Meghatározása: A felmérés időszakában meghatározott ürge-élőhelyek. A Natura 2000 terület magasabban fekvő, víz időszakos hatásától mentes térszínei, ahol a tervezési terület négy legjelentősebb ürge élőhelye található. Rövid fűvűre rágott legelők Derecske és Tépe települések külterüle-

tein. A kezelési egység kiterjedése 153 ha. Jelenlegi használatuk főképp birkalegelő, kis részüket szarvasmarha legeli, vagy kaszálják.

(2) Érintettség vizsgálata

- élőhelyek: cickórós puszták (F1b), ürmöspuszták (F1a), üde mézpázsitos szikfokok (F4), szikes rétek (F2), padkás szikesek, szikes tavak iszap- és vakszik növényzete (F5), jellegtelen száraz-félszáraz gyepek (OC), tanyák, családi gazdaságok (U10)
- Natura 2000 élőhelyek: pannon szikes sztyeppék és mocsarak (1530*)

(3) Gazdálkodáshoz köthető, támogatási rendszerbe illeszthető kezelési előírás-javaslatok

a) Kötelezően betartandó előírások

Az érintett természetközeli gyepek esetén a kötelezően betartandó előírásoknál a NATURA 2000 gyepterületek fenntartásának földhasználati szabályairól szóló 269/2007. (X.18.) Korm. rend. előírásait, míg a Bihari-sík Tájvédelmi Körzet érintett területein a természet védelméről szóló 1996. évi LIII. törvény előírásait szükséges alapul venni.

b) Önkéntesen vállalható előírások

- Kizárólag legeltetéssel történő hasznosítás (GY18).
- Legeltetési sűrűség 0,4-0,6 állategység/ha (GY42).
- Legeltethető állatfaj: szarvasmarhafélék (GY67).
- Legeltethető állatfaj: juh (GY68).
- Legeltethető állatfajok: lófélék (ló, szamár) (GY70).

(4) Élőhely-rekonstrukciós és élőhelyfejlesztési javaslatok

A kezelési egység területére vonatkozóan élőhely-rekonstrukciós vagy élőhelyfejlesztési javaslat nem merül fel.

(5) Erdőtelepítésre vonatkozó javaslat

A kezelési egység területén az erdőtelepítés nem javasolható.

(6) Gazdálkodáshoz nem köthető javaslat

A terület Konyár, Tépe és Derecske felőli szélén javasoljuk ürgével kapcsolatos információs tábla elhelyezését, ez csökkentheti a közvetlen emberi károkozást.

(7) Kezelési javaslatok indoklása A kezelési egységbe tartozó területeken a faj Natura 2000 területen belüli fennmaradása biztosítható a legeltetés intenzitásának növelésével. A jelenlegi kaszálási gyakorlat az ürge élőhelyek fenntartását nem segíti elő, mivel a növényzet magassága a kaszálás idejére túl hosszú az ürgék számára. A meglévő állomány védelme és terjedésének biztosítása érdekében a faj számára kedvező rövid fűvű állapot eléréséhez elsősorban a juhokkal történő legeltetés intenzitásának növelését javasoljuk, a szarvasmarhákkal legeltetett területeken is a juhokkal történő kiegészítő legeltetés biztosításával.

KE-7 kezelési egység

(1) Meghatározása: A Natura 2000 terület természetes vizes élőhelyei, medrek mocsári növényzete. Nádasok, gyékényesek, szikes mocsarak, keskeny csatornák, valamint különféle fragmentum-élőhelyek (álló- és lassan áramló vizek hínárnövényzete, vízparti virágkákások, sásosok, ürmös sziki-

kes gyepek, szikes rétek, mézpázsitos szikfokok és vakszikfoltok, de szikes tavak iszap- és vaksziknövényzete is, jellegtelen fátlan vizes élőhelyek, zavart üde, valamint jellegtelen száraz-félszáraz gyepek, magaskórós ruderalis gyomnövényzetfoltok és nem őshonos fajú fák és facsoportok, amennyiben vizes élőhelyekben, vagy azok szegélyeiben találhatók. A kezelési egység kiterjedése 166 ha foltjai szórványosan az egész területen megtalálhatók..

(2) Érintettség vizsgálata

- Élőhelyek: nem tőzegképző nádasok, gyékényesek és tavikákások (B1a), zsiókás, kötő kákás és nádas szikes vizű mocsarak (B6), fragmentális mocsári- és/vagy hínárnövényzet mozaikok álló és folyóvizek partjánál (BA), álló- és lassan áramló vizek hínárnövényzete (Ac), vízparti virágkákás, csetkákás, vízi hídörös, metyelykórós mocsarak (B3), nem zsombékoló magassásrétek (B5), ürmöspuszták (F1a), szikes rétek (F2), üde mézpázsitos szikfokok (F4), padkás szikesek, szikes tavak iszap- és vakszik növényzete (F5), jellegtelen fátlan vizes élőhelyek (OA), jellegtelen üde gyepek (OB), jellegtelen száraz-félszáraz gyepek (OC), magaskórós ruderalis gyomnövényzet (OF), nem őshonos fajú ültetett facsoportok, erdősávok és fasorok (S7)
- Natura 2000 élőhelyek: részben pannon szikes sztyeppék és mocsarak (1530*)

(3) Gazdálkodáshoz köthető, támogatási rendszerbe illeszthető kezelési előírás-javaslatok

a) Kötelezően betartandó előírások

A Bihari-sík Tájvédelmi Körzet érintett területein a természet védelméről szóló 1996. évi LIII. törvény előírásait szükséges alapul venni.

b) Önkéntesen vállalható előírás-javaslatok

- A működési terület szerinti nemzeti park igazgatóság által kijelölt területen tilos a nádaratás (V06).
- A gazdálkodási tevékenység során a gyepfelszín maradandó károsodása tilos (V07).
- A nádaratás megkezdése előtt 48 órával a működési terület szerinti nemzeti park igazgatóságot értesíteni kell (V42).
- December 1. és február 15. között lehet nádaratást folytatni, a mindenkori időjárási és talajviszonyok figyelembe vételével (V46).
- A nádaratás csak fagyott talajon végezhető (V56).
- Nádat deponálni, válogatni a területen tilos (V58).

(4) Élőhely-rekonstrukciós és élőhelyfejlesztési javaslatok

Javasolt a vízmegtartás lehetőségeinek javítása (magyarázatot lásd a 3.2.2. „Élőhely-rekonstrukció és élőhelyfejlesztés” és a 3.2.1.3. „Vízgazdálkodást érintő kezelési előírások” c. fejezetekben).

(5) Erdőtelepítésre vonatkozó javaslat

A kezelési egység területén az erdőtelepítés nem javasolható.

(6) Gazdálkodáshoz nem köthető javaslat

Gazdálkodáshoz nem köthető jellegű kezelési javaslatok a kezelési egységre vonatkozóan nem merülnek fel.

(7) Kezelési javaslatok indoklása

A vizes élőhelyek egy része ex lege szikes tónak számít és/vagy a Bihari-sík Tájjvédelmi Körzet területén fekszik. A Natura 2000 területen található összes ex lege szikes tavon a nádvágás csak az illetékes természetvédelmi hatóság engedélyével lehetséges. Egyéb, a kezelési egységbe tartozó nádasokban az életközösségek védelme érdekében a nádgazdálkodás rendjének az illetékes természetvédelmi kezelővel való egyeztetését szintén javasoljuk. A tájjvédelmi körzet területén található nádasokból származó nádat a TK kezelési tervének tervezetében foglaltak szerint csak az előre kijelölt náddepókon lehet tárolni, természetközeli állapotú gyepeken tilos és április 15-ig az elszállításról szükséges gondoskodni. Mindezek mellett a globális szárazodási folyamatok tükrében szükséges a vizes élőhelyek további lecsapolódásának megakadályozása.

KE-8 kezelési egység

(1) Meghatározása: Az érintett területek a Natura 2000 terület legértékesebb, természetes vagy természetközeli állapotú szikes tavai és a hozzájuk kapcsolódó élőhelyfragmentumok, amelyek egy része sztyeptál jellegű medrekben alakult ki. Zsiókás szikes mocsár jellegű élőhelyek, valamint a közvetlen környezetükben található szikes és nem szikes élőhelyfragmentumok (nádasok, sásosok, szikes rétek, mézpzásitos szikfokvegetáció, vakszikfoltok, illetőleg szikes tavak kiszáradt iszapnövényzete és nyílt vízfelszíne). Ide tartoznak a Kornyo-lapos (Mikepércs), Kerek-szik (Konyár), Nagy-lapos (Derecske), Szőlő-lapos (Derecske), Peres-szik (Derecske), Fekete-szik (Derecske), Német-szik (Nagy-szik) (Derecske), Nagy-kút lapos (Sáránd), Kun-rét (Sáránd), Gyönyörű-lapos (Sáránd) szikes tavak, a Városréti-legelő (Sáránd) szikes tómedrei. Jelenleg a területen található szikes tavak majdnem mindegyike száraz vagy nádas-nádfallal körbevett sekély tó. A kezelési egység kiterjedése 203 ha, szórványosan fordul elő az egész területen. Vannak használatlan, nádgazdálkodással érintett, valamint legeltetett állományok is.

(2) Érintettség vizsgálata

- Élőhelyek: nem tűzegképző nádasok, gyékényesek és tavikákások (B1a), nem zsombékoló magassásrétek (B5), zsiókás, kötő kákás és nádas szikes vizű mocsarak (B6), ürmöspuszták (F1a), szikes rétek (F2), üde mézpzásitos szikfokok (F4), padkás szikesek, szikes tavak iszap- és vakszik növényzete (F5)
- Natura 2000 élőhelyek: részben pannon szikes sztyeppék és mocsarak (1530*)

(3) Gazdálkodáshoz köthető, támogatási rendszerbe illeszthető kezelési előírás-javaslatok

a) Kötelezően betartandó előírások Az ex lege szikes tavak esetében a természet védelméről szóló 1996. évi LIII. törvény előírásait szükséges alapul venni.

b) Önkéntesen vállalható előírás-javaslatok

- Kizárólag legeltetéssel történő hasznosítás (GY18). (Magyarázat: lásd a „kezelési javaslatok indoklása” pontban)
- Legeltethető állatfaj: szarvasmarhafélék (GY67).
- Legeltethető állatfaj: juh (GY68).
- Legeltethető állatfajok: lófélék (ló, szamár) (GY70).
- A legeltetési sűrűséget a működési terület szerinti nemzeti park igazgatósággal egyeztetni szükséges (GY44).

(4) Élőhely-rekonstrukció és élőhelyfejlesztési javaslatok

Javasolt a vízmegtartás lehetőségeinek javítása (magyarázatot lásd a 3.2.2. „Élőhely-rekonstrukció és élőhelyfejlesztés” és a 3.2.1.3. „Vízgazdálkodást érintő kezelési előírások” c. fejezetekben).

(5) Erdőtelepítésre vonatkozó javaslat

A kezelési egység területén az erdőtelepítés nem javasolható.

(6) Gazdálkodáshoz nem köthető javaslat

Gazdálkodáshoz nem köthető jellegű kezelési javaslatok a kezelési egységre vonatkozóan nem mérülnek fel.

(7) Kezelési javaslatok indoklása

A nádas ezekben a szikes tálakban sem növénytanilag sem madártanilag nem kedvező állapot. Sajnos azokon a szikes tavakon ahol nincs gazdálkodás előbb utóbb homogén nádas alakul ki, pl. Peres-szik. Ez a folyamat jól nyomon követhető más tavaknál (Fekete-szik) is, amelyek még korábbi stádiumban vannak. A javaslatnak ennek a folyamatnak a megállítása a célja, a legeltetés intenzitásának növelésével.

A globális szárazodási folyamatok tükrében a kezelési egységbe tartozó vizes élőhelyek további lecsapolódásának megakadályozása lenne célravezető. Javasoljuk a jelenleg csatornázott szikes tó jellegű élőhelyek vízelvezetésének (pl.: Derecske 0136/29, 0136/61, Konyár 021, Mikepércs 033, 034, 035, Sáránd 095) megszüntetését (pl. csatornák betemetése és/vagy a lefolyást gátló műtárgyak építése/felújítása révén) annak érdekében, hogy a Natura 2000 területen példaként szolgáló szikes tómedrekhez (pl.: Kerek-szik tó, Konyár 014/21 a, b) hasonlóan a természetes vízdinamikai viszonyok (kora tavaszi vízállás és nyári kiszáradás) a jelenleginél kifejezettebben érvényesülhessenek.

A teljes kezelési egység területén az esetleges vízviisszatartást megvalósító beavatkozások kedveznének a jelölő vágó csík (*Cobitis taenia*), réti csík (*Misgurnus fossilis*), szivárványos ökle (*Rhodeus sericeus amarus*) halfajoknak, a mocsári teknősnek (*Emys orbicularis*) és a vidrának (*Lutra lutra*).

3.2.1.1. Vízgazdálkodást érintő kezelési előírások

A **KE-2** (kaszált-legeltetett gyepek), valamint a **KE-7** (vizes élőhelyek) és **KE-8** (szikes tavak) kezelési egység területén sokfelé húzódnak kisebb-nagyobb vízelvezető csatornák (pl. Derecske 029, 032/15, 0136/29, 0136/61, 0426 (Pekár-csatorna) Hajdúbagos 0147, Konyár 021, 048/33, 165/27; Mikepércs 033, 034, 035; Sáránd 095 hrsz.).

A **KE-2** (kaszált-legeltetett gyepek) kezelési egység esetében a víz megtartására (milyen formában, mennyi ideig) irányuló konkrét elképzelések megfogalmazásához vizes tervezési folyamat lebonyolítása szükséges (elengedhetetlen pl. a geodéziai felmérés terepmodell létrehozásához). Továbbá a tulajdonviszonyok részletes feltárása is szükséges annak megállapításához, hogy a környező szántókon vagy a Natura területen belül lévő rét-legelőkön okozható-e káros belvízi elöntés, amit el kell kerülni. Ezek hiányában konkrét elképzelések nem adhatók meg, hiszen ezeknek a kérdéseknek a megválaszolása túlmutat a fenntartási terv keretein. Stratégiai jellegű véleményt fogalmazunk meg, miszerint szükséges volna egy olyan tanulmány kidolgozása, ami megvizsgálja részleteiben a lehetséges élőhely-rekonstrukciós megoldásokat, figyelembe véve a tulajdonviszonyokat, a gazdálkodást érintő kérdéseket, és egyes helyeken akár a csatornák kiváltásának, más helyeken vízviisszatartó vagy vízpótló műtárgyak megvalósításának lehetőségét is figyelembe veszi.

A **KE-2** (kaszált-legeltetett gyepek) kezelési egységbe tartozó Pekár-csatorna műtárgyánál a fenti célok elérése érdekében Európai Unió forrásból már el is végezték a szükséges felújításokat.

A **KE-8** (szikes tavak) egység területén az élőhelyek további lecsapolódásának megakadályozása lenne célravezető. Javasoljuk a jelenleg csatornázott szikes tó jellegű élőhelyek vízelvezetésének (pl.: Derecske 0136/29, 0136/61, Konyár 021, Mikepércs 033, 034, 035, Sáránd 095) megszüntetését (pl. csatornák betemetése és/vagy a lefolyást gátló műtárgyak építése/felújítása révén), annak érdekében, hogy a Natura 2000 területen példaként szolgáló szikes tómedrekhez (pl.: Kerek-szik tó, Konyár 014/21 a, b) hasonlóan a természetes vízdinamikai viszonyok (kora tavaszi vízállás és nyári kiszáradás) a jelenleginél kifejezettebben érvényesülhessenek.

Indoklás

Azért javasoljuk a vízviisszatartást, hogy a KE-2 kezelési egység területén nyár elejétől-közepétől jellemző, forró és aszályos időszakokban is legyenek üde területek, illetőleg hogy a KE-7 KE-8 kezelési egységekhez tartozó mocsarakban és szikes tó jellegű élőhelyeken a természetes vízdinamikai viszonyok (kora tavaszi vízállás és nyári kiszáradás) a jelenleginél kifejezettebben érvényesülhessenek, illetőleg az érintett élőhelyek minél többször és minél tovább adjanak lehetőséget speciális vízi életközösségeik kialakulására és fennmaradására. Tehát élőhely- és fajvédelmi szempontból is számos előnnyel járna, ha egy-egy vizes élőhely néhány héttel később száradna ki. A kételtűek (elsősorban a vöröshasú unka) kedvezőbb szaporodási feltételeinek javulását és a nagy tűzlepké számára kedvező táplálkozó területek (nektárforrást biztosító virágos rétek) hosszabb jelenlétét is eredményezné. A fenti cél elérése prioritásként fogalmazódik meg a Bihari-sík Tájvédelmi Körzet kezelési tervének tervezetében is.

A beavatkozás véleményünk szerint a KE-2-es egység esetében gazdálkodási szempontból is kedvező lenne, hiszen differenciáltabbá lehetne tenni a kezelési egység területén a gazdálkodást és csökkenteni lehetne a „kisült” legelők kisebb fűhozamából adódó kockázatot, hiszen a tartósabb vízborításnak kitett gyepek fűhozama jelentősebb, ugyanakkor a nyári szárazság idején is nagyobb tápértékű legelőt biztosítanak és nem elhanyagolható a talajvízre, illetőleg a mikroklimára gyakorolt pozitív hatás sem.

3.2.2. Élőhely-rekonstrukció és élőhelyfejlesztés

Az élőhely-rekonstrukciós, fejlesztési lehetőségek előírászerűen a kezelési egységekben (KE), a 3.2.1. fejezetben belül bedolgozva is megjelennek az önkéntesen vállalható kezelési előírások között.

A HNP Igazgatóság fejlesztési tervében a Natura 2000 területtel kapcsolatos egyetlen olyan konkrét elképzelés, projektötlet jelenik meg, amely azóta KEOP forrásból megvalósult (vízviisszatartó műtárgy beépítése a Pekár-folyóba a Derecskei Nagy-nyomás mellett). Az egyes kezelési egységekhez megadott további fejlesztési elképzelések stratégiai jellegűek, jelenleg ezekre konkrét projekt nincs. A **KE-2**, a **KE-7** és **KE-8** kezelési egység esetén szükségesnek tartjuk a csatornákon történő vízviisszatartás biztosítását, ezért javasoljuk megvizsgálni annak lehetőségét (lásd még a „Vízgazdálkodást érintő kezelési előírások” c. fejezetben).

A **KE-4** egység területén javasoljuk egyrészt az elszántott rét vagy legelő művelési ágú területeken az eredeti művelési ág helyreállítását. Így a valós területhasználat újra rét-legelő lehet. Amíg a viszlaggyepesítés nem történik meg, szükséges az érintkező területek állapotának romlása érdekében a kezelési egységre megfogalmazott önkéntesen vállalható előírások betartása a szántókon. Javasoljuk

másrészt a tervezési területen lévő szántók gyepesítését művelési ág váltással. A Natura 2000 területen a jelölő élőhely kiterjedésének növelése érhető el a jelenlegi szántóföldi monokultúrák természetközeli gyepekké történő átalakításával. A kezelési egység területének természetessége a fejlesztési javaslatok figyelembe vétele esetén egyértelműen javulni fog (szántóból gyeppé alakul). A szántóból átalakult gyepterületek kiterjedésének növekedése szintén kedvezően hat számos pusztai élőhelyeket preferáló madárfaj (pl. szalakóta (*Coracias garrulus*), búbosbanka (*Upupa epops*), kis őrgébics (*Lanius minor*)) számára. Hosszabb távon a gyepterületek kiterjedésének növekedése a közönséges ürge (*Spermophilus citellus*) élőhelyének kiterjedését is növelheti, ami néhány fokozottan védett ragadozó madárfajra (pl. kerecsensólyom (*Falco cherrug*)) is kedvező hatással lehet.

3.2.3. Fajvédelmi intézkedések

Az egyes fajokkal kapcsolatosan a fajvédelmi intézkedések élőhelykezelési jellegűek, így beépültek a kezelési egységekre megfogalmazott javaslatok közé.

A fajok közül fajmegőrzési terv a nagy szikibagolyra (*Gortyna borelii*) készült, ebben a kezelési javaslatok nem kerültek részletesen kifejtésre. A veszélyeztető tényezők fejezetben olvasható elvek hasonlóak, részben szerepelnek is jelen dokumentációban a faj érdekében létrehozott **KE-5** (szikibagoly-élőhelyek) kezelési egységben. Különbségek is vannak azonban, pl a fenntartási tervben meghatározott kaszálási időintervallum szűkebb, mint ami a fajmegőrzési tervben szerepel.

A **KE-6** (ürge előfordulási területei) kezelési egység lehatárolása és a kezelési javaslatok beépítése kifejezetten a közönséges ürge (*Spermophilus citellus*) állományainak fennmaradása érdekében történt.

A **KE-2** (gyepek) kezelési egység esetében a kezelési javaslatok betartása kedvez a jelölő nagy tűzlepke (*Lycaena dispar*) állományainak, továbbá a KE4 (agrár élőhelyek) visszagyepesítése kedvez volna a közönséges ürge (*Spermophilus citellus*), esetleg a nagy tűzlepke (*Lycaena dispar*) szempontjából.

A **KE-7** (vizes élőhelyek) egység területén az esetleges vízvisszatartást megvalósító beavatkozások kedveznének a jelölő vágó csík (*Cobitis taenia*), réti csík (*Misgurnus fossilis*), szivárványos ökle (*Rhodeus sericeus amarus*) halfajoknak, a mocsári teknősnek (*Emys orbicularis*) és a vidrának (*Lutra lutra*).

A jelölő fajok védelme érdekében a Natura 2000 területen további specifikus fajvédelmi intézkedés foganatosítása nem indokolt.

3.2.4. Kutatás, monitorozás

A tervezés alapját jelentő élőhelytérképezés 2012 és 2013 folyamán készült el. A jövőbeni kutatások célja a területen előforduló, illetve potenciálisan megjelenő közösségi jelentőségű élőhelyek és fajok állományváltozásának követése.

A közösségi jelentőségű élőhelyek kiterjedésének monitorozására javasoljuk az NbMR protokoll szerinti élőhelytérképezés elvégzését 5 évente. Javasolt a jelölő élőhelyek (pannon szikes sztyeppék és mocsarak (1530*), síksági pannon löszgyepek (6250*)) állományainak állapotát is 1-1 mintavételi helyen monitorozni, erre alkalmas módszer a közösségi jelentőségű gyepekre kidolgozott vonatkozó módszertan.

A kiskészű aszat (*Cirsium brachycephalum*) esetében javasoljuk az állományváltozás folyamatos nyomonkövetését.

A nagy tűzlepke (*Lycaena dispar*) és a nagy szikibagoly (*Gortyna borelii*) monitorozása NbMR protokoll szerint végezhető, 10 évente

A jelölő halfajok monitorozása NbMR módszertan szerint végezhető, 10 évente.

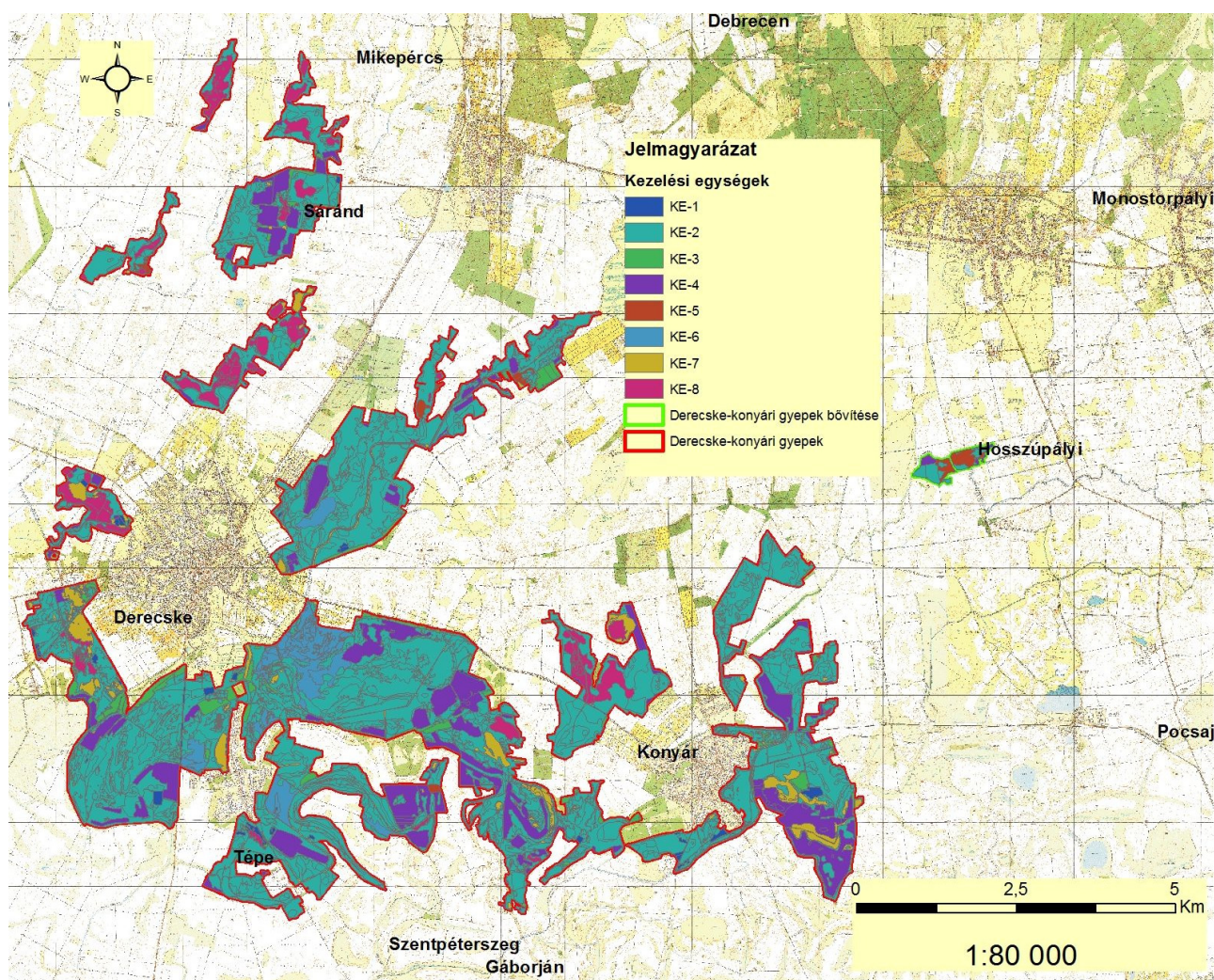
A területen előforduló közösségi jelentőségű kételtű és hulló fajok (*Bombina bombina*, *Emys orbicularis*) monitorozását az NbMR protokoll alapján javasolt végezni, 10 évente.

Az ürge (*Spermophilus citellus*) monitorozását standard NBmR módszer szerinti (lyukszámoláson alapuló) relatív sűrűségbecsléssel indokolt megvalósítani, 5 évente.

A vidra (*Lutra lutra*) monitorozása egyszerű eszközökkel nem végezhető el a partmenti dús vegetáció miatt. A faj hazánkban kedvező természetvédelmi helyzete miatt jelentős ráfordítást igénylő kutatási és monitorozási módszerek alkalmazására jelenleg nincs szükség a területen. Az élőhely megfelelő minőségű fennmaradása és a terület zavarásmentessége biztosítja a faj számára szükséges feltételeket.

3.2.5. Mellékletek

A gazdálkodáshoz és egyéb területhasználathoz köthető kezelési egységek megjelenítése (2014-es állapot).

3.3. A kezelési javaslatok megvalósításának lehetséges eszközei a jogi háttér és a tulajdonviszonyok függvényében

A tervezési terület egésze a Derecske-konyári gyepek (HUHN20009) kiemelt jelentőségű természetmegőrzési területbe tartozik, tehát a tervezési területre alapvetően a 275/2004 (X.8.) Kormányrendelet az irányadó.

A tervezési terület 1687,9 ha-on átfed az országos jelentőségű Bihari-sík Tájjvédelmi Körzettel, mely területrészre a 4/1998. (II.20.) számú KTM rendeletben foglaltak határoznak meg további szabályokat.

A fent hivatkozott Natura 2000 területen belül országos jelentőségű védett természeti területek a szikes tóként oltalmat élvező „ex lege” védett területek, melyekre a természet védelméről szóló 1996. évi LIII. törvény vonatkozik.

Ezen túl a terület teljes egészében az országos ökológiai hálózat magterület övezetének része (ld. 1.6. fejezet).

A tervezési terület nagyjából fele-fele arányban található magán- és állami tulajdonban, melyekből mintegy 1530 ha a Hortobágyi Nemzeti Park Igazgatóság vagyonkezelésében van.

A tervezési terület döntő hányada gyeppel, melyeket főként legeltetéssel, kisebb részben kaszálással hasznosítanak.

A Natura 2000 területen található erdőterületek főként magántulajdonban vannak.

A kezelési javaslatok megvalósítása esetén a fentebb összefoglalt körülményeket kell figyelembe venni.

3.3.1. Agrártámogatások

3.3.1.1. Jelenleg működő agrártámogatási rendszerek

A jelenleg hatályos Mezőgazdasági Parcella Azonosító Rendszer alapján a Derecske-konyári gyepek kiemelt jelentőségű természet-megőrzési terület Derecske, Hajdúbajos, Hosszúpályi, Konyár, Mikepércs, Sáránd és Tépe közigazgatási területeit érintve több fizikai blokkban található.

A fizikai blokkokban gazdálkodó mezőgazdasági termelők számára az alábbi agrártámogatási források érhetőek el:

Egységes területalapú támogatás (SAPS)

A támogatás mértékéről évente a Vidékfejlesztési Miniszter dönt miniszteri rendeletben. A támogatási összeg megközelítőleg 65.000 Ft/ha/gazdálkodási év. A támogatás igénybevételének feltétele, hogy a gazdálkodó maradéktalanul tartsa be az 50/2008.(IV.24.) FVM rendeletben foglaltakat, amely a Helyes Mezőgazdasági és Környezeti állapot feltételrendszereit tartalmazza.

Agrár-környezetgazdálkodási támogatás (AKG)

Középhosszú távú (5 gazdálkodási év) támogatási rendszer, melynek feltételeit a Vidékfejlesztési Miniszter által kiadott miniszteri rendelet szabályoz. Az elérhető támogatás mértéke az extenzív gyepgazdálkodás célprogramban legeltetési hasznosítás esetén 77 Euró/ha-nak megfelelő forintösszeg, kaszálási hasznosítás esetén 40 Euró/ha-nak megfelelő forintösszeg. Ökológiai gyepgazdálkodás célprogramban legeltetési hasznosítás esetén 85 Euró/ha-nak megfelelő forintösszeg, kaszálási hasznosítás esetén 48 Euró/ha-nak megfelelő forintösszeg érhető el.

Kötelező földhasználati előírások ellenértékeként igényelhető kompenzációs jellegű kifizetések

Tekintettel arra, hogy a 269/2007. (X. 18.) Korm. rendelet alapján földhasználati előírások vannak hatályban a gyepterületekre vonatkozóan, a Natura 2000 gyepterületeken történő gazdálkodáshoz területalapú, kompenzációs támogatás vehető igénybe, melynek értéke 38 EUR/ha évente.

Ehhez hasonlóan, a Natura 2000 irányelveket érvényre juttató jogszabályok végrehajtásával érintett, az Országos Erdőállomány Adattárban nyilvántartott erdőrészlet területén felmerülő költségek és jövedelem kiesés ellentételezése céljából a magánkézben lévő, Natura 2000 erdőterületeken történő gazdálkodáshoz kompenzációs támogatás igényelhető, mely az erdő természetességétől, a faállomány korától és összetételétől függően évente 40-230 EUR/ha lehet.

Önkéntesen vállalt előírások nyomán igényelhető mező- és erdőgazdálkodási támogatások

Az agrár-környezetgazdálkodási célprogramok közül az ország egész területén (a támogatható területeken) igénybe vehető *horizontális* szántóföldi, gyepgazdálkodási és ültetvény célprogramok érhetők el.

Az erdőterületekre vonatkozóan az erdő-környezetvédelmi célprogramok kifizetései vehetők igénybe.

Nem termelő mezőgazdasági beruházások

Támogatás vehető igénybe olyan földhasználati intézkedésekre, amelyek gazdálkodáshoz közvetlenül nem kapcsolódnak, ugyanakkor a vidéki táj értékeinek, állat- és növényvilágának fennmaradását szolgálják, ez által növelik a Natura 2000 területek közjóléti értékét, illetve hozzájárulnak a környezetgazdálkodási célok teljesítéséhez.

Kedvezőtlen Adottságú Területek támogatása

Ez az intézkedés támogatási lehetőséget biztosít a kedvezőtlen természeti adottságokkal rendelkező területeken gazdálkodók részére az 1257/1999/EK tanácsi rendeletének 19-20. cikkelyei alapján.

A kedvezőtlen adottságú területek (KAT) támogatásának célja a fenti rendelet 19. cikkében, valamint 20. cikkében meghatározott, a gazdálkodás eredményességét kedvezőtlenül befolyásoló gazdasági, társadalmi és természeti tényezők hatásainak részbeni kompenzációja. A KAT támogatás a Natura 2000 támogatással együtt igényelhető.

3.3.1.2. Javasolt agrártámogatási rendszer

Kifejezetten Natura 2000 területekre jelenleg a Natura 2000 gyepterületre és erdőterületre vonatkozóan létezik kompenzációs kifizetés. Látható azonban, hogy jelenleg nincsen hatályban szántó és halastó művelési ágú, valamint egyéb természetvédelmi szempontból fontos élőhelyre (láprét, vizes élőhelyek stb.) kidolgozott földhasználati előírás, illetve ez alapján kompenzációs kifizetés. Ebből adódóan ezekre a területekre csupán az egyéb földhasználati korlátozások (nitrát területekre, védett területekre vonatkozó) vannak érvényben, speciális faj és élőhelyvédelmi intézkedések nincsenek.

A Natura 2000 gyepterületekre vonatkozó jelenlegi földhasználati előírások általános értelemben olyan gyephasználatot támogatnak, amely országos léptéket tekintve általában szükségesek a gyepek természetességének megőrzéséhez. Ugyanakkor általánosságukból következően nem képesek

kezelní olyan helyi és speciális problémákat, amelyek éppen a jelölő értékek miatt. A fenntartási terv egyik szerepe éppen azoknak a lokális kezelési feladatoknak a meghatározása, amelyek támogatási rendszerbe való beépítése a Natura 2000 célkitűzések szempontjából szükséges.

A Derecske-konyári gyepek fenntartási tervének tanulságai alapján az agrártámogatási rendszer módosításával, bővítésével, kiegészítésével kapcsolatban a javaslatok két szintre bontva képzelhetők el:

Kötelező szint: A terület jelenlegi állapotának megőrzése érdekében szükséges tevékenységek, amelyeket minden Natura 2000 földhasználóra kötelező érvényűen szükséges érvénybe léptetni. Ez a kötelező földhasználati szabályok kibővítésével, illetve a meglevő szabályok módosításával/összehangolásával, és a hozzájuk kapcsolódó kompenzációs kifizetések megváltoztatásával léptethető életbe. A Derecske-konyári gyepek Natura 2000 terület vonatkozásában ebbe a körbe illeszthető eszközök a következők:

- A Natura 2000 gyepterületekre vonatkozó egyes jelenlegi szabályok felülvizsgálatával a kaszálatlanul hagyott terület nagyságának tágabb határok közötti meghatározását szolgáló eszközök.

Önkéntes szint: A terület természeti állapotának javítását szolgáló eszközök, amelyek az egyes területek, kezelési egységek sajátosságainak megfelelően önkéntes vállalás alapján ösztönzik a terület-használat az élőhelyek állapotának javítására, a közösségi jelentőségű fajok populációinak erősítésére. Ezek az eszközök ilyen értelemben átmenetet mutatnak az élőhelyfejlesztési- élőhely-rekonstrukciós támogatások irányába, de nem jelentenek olyan mértékű beavatkozást, ami kifejezetten nagy beruházási igényűek. A Derecske-konyári gyepek Natura 2000 terület vonatkozásában ebbe a körbe illeszthető eszközök a következők:

- A Natura 2000 területen található szántókon a környezetkímélő növényvédő szerek használatát ösztönző eszközök.
- A Natura 2000 területen található szántókon a műtrágyahasználat csökkentését ösztönző eszközök.
- A Natura 2000 területen található szántók gyeppe, vagy vizes élőhellyé alakítását ösztönző eszközök.
- A Natura 2000 területen található szántók (gyümölcsösök) és a mellettük található természetközeli élőhelyek (gyepek, mocsarak, lápok) határán védőszegély kialakítását szolgáló eszközök.
- Az elnásodott szikes tavak legeléssel történő megnyitását, legelőtő kialakítását szolgáló eszközök.
- Natura 2000 területeken becserjésedett gyepeken a füves élőhely visszaállítást ösztönző eszközök.
- A Natura 2000 gyepterületeken a legeléstől kímélt területrészek kialakítását ösztönző eszközök.
- Szikes tavak legelőtőként való használatát – differenciáltan – ösztönző eszközök.
- A Natura 2000 gyepterületeken a tájidegen fafajú fasorok, delelő fák, facsoportok őshonos fafajává alakítását szolgáló eszközök.

A jelenlegi támogatási rendszer nem teszi érdekeltté a gazdálkodókat a nem hasznosított mezőgazdasági területek megőrzésében, hanem kifejezetten azok eltüntetésére ösztönöz.

Mivel ezek a területek nem támogatható területrészek, a támogatható terület maximalizálása érdekében a gazdálkodók gyakran eltüntetik a szegélyvegetációt, bokorfüzeseket, kaszálják az értéktelen szénát adó, vagy vízállásos területeket is, amelyeken korábban nem folytattak gyepgazdálkodást. Ez a helyzet úgy javítható, ha agrártámogatás lesz igényelhető a nem művelt területekre, azaz nemcsak a kivett művelési ágú területekre, hanem a művelés alatt álló területek egyes részterületeire is.

A Natura 2000 területek közötti koherencia biztosítása érdekében fontos lenne a természeti területek és az ökológiai hálózatba tartozó területek kedvező állapotának megőrzése a Natura 2000 területeken kívül is.

A fenti problémára megoldás lehet, ha a természetvédelmi szempontból értékes, de gazdaságosan nem művelhető területek is legalább minimális mértékben támogathatóak lennének, ezáltal nem lennének teljesen haszontalanok a tulajdonosok, földhasználók számára.

A támogatási rendszer kialakítása során figyelembe kellene vennie a támogatásra benyújtott terület természetvédelmi értékességét, az ott megtalálható, elkülönülő élőhelyfoltok természetességi értékét és a jó természetességű területeken vagy részterületeken azoknak a fennmaradását segítő gazdálkodást vagy akár a „nem beavatkozást” kellene ösztönözni.

3.3.2. *Pályázatok*

A tervezési területen jelenleg folyó pályázat neve „*Kisvízterek rehabilitációja a Hortobágyi Nemzeti Park Igazgatóság működési területén*”, azonosítószáma KEOP-3.1.2/2F/09-11-2012-0009. Az Európai Unió és Magyar Állam által nyújtott támogatás összege: 354 337 312 Ft. Kivitelezés ideje: 2012.09.03-2015.01.30. Kedvezményezett: Hortobágyi Nemzeti Park Igazgatóság. A projekt az Európai Unió támogatásával, az Európai Regionális Fejlesztési Alap társfinanszírozásával valósul meg.

A derecskei Nagy-nyomás területén a víz célterületről való gyors levonulásának megakadályozására, és a levonulás lassítására a csatornára összesen 1 db változtatható nyílású bukós műtárgy épül. A meglévő, kezelőaknával ellátott, Ø 60 cm átmérőjű vasbeton csőáteresz helyett egy teljesen új, a meglévőnél nagyobb vasbeton aknával rendelkező és Ø 80 cm átmérőjű vasbeton csőátereszt építenek, amelynek elzárására a táblás, kézi kezelésű zsilip mellett kettős betétpallós elzárási lehetőséget is terveznek.

3.3.3. *Egyéb*

A tervezési területre vonatkozóan egyéb javaslat nem merül fel.

3.4. A terv egyeztetési folyamatának dokumentációja

3.4.1. *Felhasznált kommunikációs eszközök*

A fenntartási terv elfogadtatása a tervezési területen illetékes érintettekkel elengedhetetlenül fontos, ezért a tervekészítés során folyamatos kapcsolattartás, egyeztetés történik a helyi érintettekkel.

1. Előzetesen **interjúk** készültek (személyesen – telefonon keresztül) a területileg illetékes önkormányzatokkal (Derecske, Hajdúbagos, Hosszúpályi, Konyár, Mikepércs, Sáránd, Tépe).
2. A kommunikációs időszakban a fenntartási terv egyeztetési változatai folyamatosan elérhetőek a projekt **honlapján** (<http://natura2000.nimfea.hu/20009.htm>).
3. A tervekészítés előzetes tájékoztatója előtt telefonos és e-mailos **kapcsolatfelvétel** történt a fent említett címzettekkel kívül a falugazdászokkal, a gazdálkodókkal, a vadásztársaságokkal, a működési terület szerint érintett nemzeti park igazgatósággal (Hortobágyi Nemzeti Park Igazgatóság), a működési terület szerint érintett zöldhatósággal (Tiszántúli Környezetvédelmi és Termé-

szetvédelmi Felügyelőség), a működési terület szerint érintett vízügyi igazgatósággal (Tiszántúli Vízügyi Igazgatóság) és a működési terület szerint érintett erdészeti hatósággal (Hajdú-Bihar Megyei Kormányhivatal Erdészeti Igazgatósága). A terv egyeztetési változata e-mailen keresztül jutott el az érintettekhez.

4. Az önkormányzatok képviselői személyes és e-mail-es megkeresés után **kifüggesztették** a terv előzetes változatát.

A fenntartási terv első változatának megvitatása:

1. **Fórum** (2014. június 25. Derecske, résztvevők száma: 5 fő és 2014. június 25. Konyár, résztvevők száma: 6 fő): a terület nagysága és az érintett település és lakosságszám alapján két fórum megtartása volt indokolt.

Az egyeztető fórum jelentősége elsősorban abban rejlik, hogy ennek révén az érintettek egy nyílt tervezési folyamatba kapcsolódhatnak be, megoszthatják egymással és a tervezőkkel a véleményüket a fenntartási tervek kapcsán, és változtatásokat eszközölhetnek. Mindezzel nemcsak javul a terv szakmai színvonala (hiszen több szempontot tükröz), de növekedik a terv helyi elfogadottsága is.

A fórumra meghívást kaptak az érintett települések vezetői, a jelentősebb helyi gazdálkodók, a vadásztársaságok, a hivatalos szervek és kezelők részéről pedig a falugazdászok, a zöldhatóság, a vízügyi igazgatóság és az erdészeti igazgatóság képviselői. A projektben résztvevők oldaláról a Hortobágyi Nemzeti Park Igazgatóság munkatársai vettek részt. A fórumot a Trollius Europaeus Bt. és a Nimfea Természetvédelmi Egyesület vezette le, az elhangzottakról jegyzőkönyv készült, amelyet átadott a tervezőnek, hogy az észrevételeket építse be a terv végső változatába. A beépített véleményeket a 3.4.3. fejezet táblázata tartalmazza.

2. **Terepbejárás** (2014. június 25. Derecske, résztvevők száma: 2 fő és 2014. június 25. Konyár, résztvevők száma: 3 fő): a falufórum után a kJTt természetvédelmi óre által vezetett a terepbejárásra volt lehetőség, amely során minden esetben személyesen meg lehetett tekinteni, a Trollius Europaeus Bt. és a Nimfea Természetvédelmi Egyesület jegyzőkönyv vezetése mellett a terv által és a fórum során felvetett konfliktusforrásokat..
3. Az érintettek lehetőséget kaptak a terv írásban történő véleményezésére is. Az észrevételek beépítése a terv végső változatába minden esetben a tervező feladata volt..
4. Az egyeztetés folyamán a véleményezhető terv dokumentáció megtekinthető volt a projekt **honlapján**, amely elérhető a <http://natura2000.nimfea.hu/20009.htm> hivatkozáson. Ugyanitt véleményezési lehetőség is volt, a beérkezett észrevételek beépítése a terv végső változatába minden esetben a tervező feladata volt. A beépített véleményeket a 3.4.3. fejezet táblázata tartalmazza.

A fenntartási terv elfogadását követően javasolt kommunikációs intézkedések:

1. A fenntartási terv elérhetőségének biztosítása a nagyközönség számára.
2. Hasznos lenne további tájékoztató táblák kihelyezése a tervezési terület különböző pontjain, amelyből a gazdálkodók és a területen megfordulók megismerhetik a kJTt kijelölésének céljait, a fontosabb jelölőfajokat és élőhelyeket, valamint a kötelező előírásokat és támogatási lehetőségeket.

3.4.2. *A kommunikáció címzettjei*

1. a Derecske-konyári gyepek Natura 2000 területtel érintett települések (Derecske, Hajdúbagos, Hosszúpályi, Konyár, Mikepércs, Sáránd, Tépe) önkormányzatának képviselői,
2. jelentősebb helyi gazdálkodók (összesen 14),
3. a kJT területén működő vadásztársaság (Barátság Vadász Sportegyesület, Bagosi Vadásztársaság, Hunyadi Vadásztársaság, Liget Vadásztársaság, Mikepércs Vadásztársaság, Konyári Darvas Vadász Sportegyesület) képviselői,
4. falugazdászok, (összesen 2)
5. társadalmi szervezetek (Mezőgazdasági Szövetkezők és Termelők Országos Szövetsége),
6. Tiszántúli Vízügyi Igazgatóság,
7. Tiszántúli Környezetvédelmi és Természetvédelmi Felügyelőség,
8. Hortobágyi Nemzeti Park Igazgatóság,
9. Hajdú-Bihar Megyei Kormányhivatal Erdészeti Igazgatósága
10. Nemzeti Agrár Kamara

3.4.3. Egyeztetés hatósági és területi kezelő szervekkel

A hatósági és területi kezelő szervek levélben meghívást kapnak a falufórumokra és terepbejárásokra, valamint ugyanezen levélben értesítést kapnak a dokumentáció véleményezhetőségéről és a ki-függesztés időpontjáról.

Kommunikációs cím-zett	Alkalmazott eszköz	Visszajelzett-e?	Hogyan?	Beépült-e a tervbe?	Hogyan? Ha nem, miért?
Derecske település képviselői	önkormányzati ki-függesztés, honlapmegjelenés, e-mail értesítő a társadalmi egyeztetésről	igen, de nem formált véleményt a fenntartási tervről	-	-	-
Hajdúbagos település képviselői	önkormányzati ki-függesztés, honlapmegjelenés, e-mail értesítő a társadalmi egyeztetésről	igen, de nem formált véleményt a fenntartási tervről	-	-	-
Hosszúpályi település képviselői	önkormányzati ki-függesztés, honlapmegjelenés, e-mail értesítő a társadalmi egyeztetésről	igen, de nem formált véleményt a fenntartási tervről	fórum	-	-
Konyár település képviselői	önkormányzati ki-függesztés, honlapmegjelenés, e-mail értesítő a társadalmi egyeztetésről	igen, de nem formált véleményt a fenntartási tervről	-	-	-
Mikepércs település képviselői	önkormányzati ki-függesztés, honlapmegjelenés, e-mail értesítő a társadalmi egyeztetésről	igen, de nem formált véleményt a fenntartási tervről	-	-	-

	dalmi egyeztetésről				
Tépe település képviselői	önkormányzati ki-függesztés, honlapmegjelenés, e-mail értesítő a társadalmi egyeztetésről	igen, de nem formált véleményt a fenntartási tervről	-	-	-
Helyi gazdálkodók (összesen 14-en)	önkormányzati ki-függesztés, honlapmegjelenés, e-mail és levél értesítő a társadalmi egyeztetésről	igen, de nem formáltak véleményt a fenntartási tervről	-	-	-
Vadásztársaság (Barátság Vadász Sport-egyesület)	önkormányzati ki-függesztés, honlapmegjelenés, e-mail értesítő a társadalmi egyeztetésről	igen, de nem formáltak véleményt a fenntartási tervről	-	-	-
Vadásztársaság (Liget Vadásztársaság)	önkormányzati ki-függesztés, honlapmegjelenés, e-mail értesítő a társadalmi egyeztetésről	igen, de nem formáltak véleményt a fenntartási tervről	-	-	-
Vadásztársaság (Mikepércs Vadásztársaság)	önkormányzati ki-függesztés, honlapmegjelenés, e-mail értesítő a társadalmi egyeztetésről	nem	-	-	-
Falugazdász (összesen 2-en)	önkormányzati ki-függesztés, honlapmegjelenés, e-mail értesítő a társadalmi egyeztetésről	igen, de nem formáltak véleményt a fenntartási tervről	-	-	-
Tiszántúli Vízügyi Igazgatóság	önkormányzati ki-függesztés, honlapmegjelenés, e-mail értesítő a társadalmi egyeztetésről	Igen, kérést fogalmazott meg, miszerint szükséges a terveket kiegészíteni azokkal a jogszabályi hivatkozásokkal, amelyek alapján az Igazgatóság kezelői feladatait ellátja. Ezek t.i. felülírják a természetvédelmi érdekeket (pl. 1995	e-mailben	részben	a jogszabályi hivatkozásokat a megalapozó dokumentáció vízgazdálkodási fejezetébe bemásoltuk.

		évi LVII. törvény)			
Tiszántúli Környezet- védelmi és Természet- védelmi Felügyelőség	önkormányzati ki- függesztés, honlapmegjelenés, e-mail értesítő a társa- dalmi egyeztetésről	igen, de nem for- mált véleményt a fenntartási tervről	-	-	-
Hortobágyi Nemzeti Park Igazgatóság	önkormányzati ki- függesztés, honlapmegjelenés, e-mail értesítő a társa- dalmi egyeztetésről	igen	fórumon és terepbejáráson megjelentek (jegyzőkönyv)	igen	Véleményüket a szakmai ter- vező figyelem- be vette. Ennek során. kérte, hogy az eredetileg megfo- galmazott diffé- renciált kaszá- lási tervet (amelyben jú- nius 15. előtti kaszálás is volt) ne alkalmazzuk
Hajdú-Bihar Megyei Kormányhivatal Er- dőszeti Igazgatósága	önkormányzati ki- függesztés, honlapmegjelenés, levél értesítő a társa- dalmi egyeztetésről	igen, de nem for- mált véleményt a fenntartási tervről			
Nemzeti Agrár Ka- mara	önkormányzati ki- függesztés, honlapmegjelenés, e-mail értesítő a társa- dalmi egyeztetésről	igen, de nem for- mált véleményt a fenntartási tervről			
Mezőgazdasági Szö- vetkezők és Termelők Országos. Szövetsé- ge),	önkormányzati ki- függesztés, honlapmegjelenés, e-mail értesítő a társa- dalmi egyeztetésről	igen, de nem for- mált véleményt a fenntartási tervről			